

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та адміністрування

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до дипломної роботи

магістр

(освітній рівень)

на тему: **Дослідження операційної діяльності підприємства на прикладі**
ТзОВ «Укрполь-2005» (Тернопільська обл., Зборівський район,
село Метенів, вул. Центральна, 2Б)

Виконав: студент 6 курсу, групи БМмз-61
спеціальності 073 «Менеджмент»
(шифр і назва спеціальності)

Пальцан М. М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник Гарматюк О.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Нормоконтроль Мосій О.Б.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Рецензент Стойко І.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2021

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет Економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

Кафедра Менеджменту та адміністрування

(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

« »

20__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня _____

магістр

(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю 073 «Менеджмент»

(шифр і назва спеціальності)

студенту _____

Пальцан Мар'яні Миколаївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Дослідження операційної діяльності підприємства на прикладі ТзОВ «Укрполь-2005» (Тернопільська обл., Зборівський район, село Метенів, вул. Центральна, 2Б)

Керівник роботи Гарматюк Оксана Олегівна кандидат економічних наук, доцент
 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від « 3 » вересня 2021 року № 4/7-734

2. Термін подання студентом завершеної роботи 6 грудня 2021 року

3. Вихідні дані до роботи: Звіти про виробництво сільськогосподарської продукції, бухгалтерські баланси, звіти про фінансові результати, дані про собівартість випущеної продукції та наданих послуг, урожайність сільськогосподарської продукції

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ, Розділ 1 Теоретичні засади операційної діяльності підприємства, Розділ 2

Аналіз операційної діяльності ТзОВ «УКРПОЛЬ-2005», Розділ 3 Напрями покращення операційної діяльності ТзОВ «УКРПОЛЬ-2005», Розділ 4 Охорона праці та безпека у надзвичайних ситуаціях, Висновки та пропозиції, Бібліографія, Додатки.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)

Основні напрями діяльності ТзОВ «Укрполь-2005», Основні фінансово-економічні показники господарської діяльності, Складові повної собівартості виробництва пшениці ярої, Структура матеріальних витрат при виробництві пшениці ярої, Розрахунок урожайності сільськогосподарських культур Динаміка урожайності, Кількість поголів'я птиці, Структура операційних витрат, Показники ефективності використання основних фондів, Показники рентабельності діяльності Витрати на закупівлю обладнання для виробництва курячих паштетів, Розрахунок початкових витрат на реалізацію проекту, Прогнозована собівартість річного обсягу виробництва та проектні фінансові результати, Показники економічної ефективності проекту, Розрахунок прямих витрат на вирощування гібриду кукурудзи СІ

ФОТОН, Показники економічної доцільності, Прогнозовані капітальні витрати, поточні втрати та техніко-економічні результати від впровадження інформаційних технологій.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 4 Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях	Шерстюк Р.П		
	Стручок В.С.		
Нормоконтроль	Мосій О.Б.		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вступ	05.09.21р. – 10.09.21р.	
2.	Розділ 1 Теоретичні засади операційної діяльності підприємства	11.09.21р. – 30.09.21р.	
3.	Розділ 2 Аналіз операційної діяльності ТзОВ «Укрполь-2005»	01.10.21р. – 31.10.21р.	
4.	Розділ 3 Напрями покращення операційної діяльності ТзОВ «Укрполь-2005»	01.11.21р. – 25.11.21р.	
5.	Розділ 4 Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях	26.11.21р. – 30.11.21р.	
6.	Висновки та пропозиції	01.12.21р. – 03.12.21р.	

Студент

_____ (підпис)

Пальцан М.М.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Гарматюк О.О.

_____ (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Дослідження операційної діяльності підприємства на прикладі ТзОВ «Укрполь-2005» (Тернопільська обл., Зборівський район, село Метенів, вул. Центральна, 2Б)

Магістерська робота: 80 с., 28 рис., 16 табл., 3 додатки, 37 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є процес операційної діяльності ТзОВ «Укрполь-2005».

Предмет дослідження – теоретико-методологічні та практичні аспекти операційної діяльності підприємства на прикладі ТзОВ «Укрполь-2005».

Мета дослідження - дослідження теоретичних підходів, розробка практичних рекомендацій щодо напрямів вдосконалення операційної діяльності ТзОВ «Укрполь-2005».

Методами дослідження виступають: методи аналізу, порівняння, групування, системного підходу, синтезу, табличний, графічний.

У роботі здійснене дослідження операційної діяльності підприємства на прикладі ТзОВ «Укрполь-2005» та запропоновано заходи щодо її покращення. Внесено пропозиції щодо впровадження підприємством переробки курячого м'яса, впровадження вирощування нового гібриду кукурудзи, а також використання інформаційних технологій у процесі операційної діяльності.

Розроблені пропозиції можуть бути впроваджені у практичній діяльності ТзОВ «Укрполь-2005».

Ключові слова: операційна діяльність, витрати операційної діяльності, показники економічної ефективності, напрями вдосконалення операційної діяльності підприємства.

SUMMARY

Research of operational activity of the enterprise on the example of «Ukrpol-2005» LLC (Ternopil region, Zboriv district, Meteniv village, 2B Tsentralna Street)

Master's thesis: 80 pp., 28 Fig., 16 Table, 3 appendices, 37 references.

The object of research is the process of operational activity of «Ukrpol-2005» LLC.

The subject of research - theoretical, methodological and practical aspects of the operational activities of the enterprise on the example of «Ukrpol-2005» LLC.

The purpose of the study - a study of theoretical approaches, development of practical recommendations for improving the operational activities of «Ukrpol-2005» LLC.

Research methods are: methods of analysis, comparison, grouping, systems approach, synthesis, tabular, graphical.

The study of the operational activity of the enterprise on the example of «Ukrpol-2005» LLC is carried out and measures for its improvement are offered. Proposals were made for the introduction of chicken processing, the introduction of a new hybrid of corn, as well as the use of information technology in the operational process.

The developed proposals can be implemented in the practical activities of «Ukrpol-2005» LLC.

Key words: operational activity, operating expenses, indicators of economic efficiency, directions of improvement of operational activity of the enterprise.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1 Концептуальні підходи до визначення сутності операційної діяльності підприємства.....	9
1.2 Методичне підґрунтя управління витратами операційної діяльності.....	17
1.3 Наукові засади оцінки ефективності операційної діяльності.....	22
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЗОВ «УКРПОЛЬ-2005».....	27
2.1 Загальна характеристика діяльності підприємства.....	27
2.2 Аналізування окремих напрямів операційної діяльності ТзОВ «Укрполь-2005» та собівартості виробленої продукції.....	33
2.3 Аналіз структури загальних операційних витрат та показників ефективності діяльності підприємства.....	43
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЗОВ «УКРПОЛЬ-2005».....	48
3.1 Заходи щодо впровадження підприємством переробки курячого м'яса.....	48
3.2 Впровадження вирощування гібриду кукурудзи СІ ФОТОН.....	56
3.3 Пропозиції щодо використання інформаційних технологій в операційній діяльності підприємства.....	61
РОЗДІЛ 4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	67
4.1 Організація охорони праці на підприємстві.....	67
4.2 Дослідження стійкості роботи ТзОВ «Укрполь-2005» в надзвичайних ситуаціях.....	71
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	75
БІБЛІОГРАФІЯ.....	77
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку підприємств в Україні актуальними є розроблення і практичні втілення управлінських рішень, що ставлять за мету зростання ефективності їх операційної діяльності. Операції та події, що відбуваються у діяльності суб'єктів господарювання, обліковуються та стають базою для прийняття майбутніх управлінських рішень. Розвиток ринкової системи господарювання, налагодження конкурентних відносин між її учасниками роблять необхідними запровадження ефективного організаційної взаємодії між різними ланками операційної діяльності, яке здатне забезпечити ефективне функціонування підприємств, сприяти зростанню рівня прибутковості діяльності, раціонального забезпечення операційних процесів на різних рівнях їх проведення. Тому кожне підприємство є зацікавлене у знаходженні дієвих напрямків покращення операційної діяльності.

Завдання практичного вирішення питань, що виникають у процесі операційної діяльності, вимагає проведення детального її аналізу, що дозволить з'ясувати всі можливі резерви вдосконалення. Оцінка ефективності операційної діяльності підприємства потребує формування певних критеріїв, виокремлення необхідної для цього системи показників. Це робить необхідним врахування багатьох чинників, які тою чи іншою мірою впливають на формування результатів та затрат підприємства. Враховуючи це, робимо висновок щодо необхідності комплексного вирішення завдання щодо знаходження оптимальних шляхів удосконалення операційної діяльності учасників ринку.

Об'єктом дослідження є процес операційної діяльності підприємства.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні та практичні аспекти операційної діяльності підприємства на прикладі ТЗОВ «Укрполь-2005».

Мета дослідження - дослідження теоретичних підходів, розробка практичних рекомендацій щодо напрямів вдосконалення операційної діяльності ТЗОВ «Укрполь-2005».

Завдання дослідження:

- розглянути теоретичні засади операційної діяльності підприємства;
- провести аналіз операційної діяльності ТЗОВ «Укрполь-2005»;
- визначити напрями покращення операційної діяльності ТЗОВ «Укрполь-2005».

Методами дослідження виступають: методи аналізу, порівняння, групування, системного підходу, синтезу, табличний, графічний.

Наукова новизна дипломної магістерської роботи полягає у проведенні дослідження теоретико-методичних засад, а також розробленні практичних рекомендацій, націлених на удосконалення операційної діяльності ТЗОВ «Укрполь-2005».

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти, що регламентують питання здійснення господарської діяльності підприємств, фінансова та інша звітність ТЗОВ «Укрполь-2005», матеріали наукових досліджень, які стосуються різноманітних практичних і наукових аспектів операційної діяльності підприємств, що функціонують у сфері агропромислового виробництва.

Апробація результатів дослідження. Основні матеріали дипломної магістерської роботи доповідались та отримали позитивну оцінку на Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції на тему: «Шістдесяті економіко-правові дискусії», яка проходила 27 жовтня 2021 р.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Концептуальні підходи до визначення сутності операційної діяльності підприємства

У системі загального управління діяльності підприємства основна увага повинна бути зосереджена на забезпеченні ефективного здійснення операційної діяльності. Її особливості визначаються насамперед специфікою галузі економіки, до якої воно належить, а також розміром організації, особливостями продукції чи послуг, характерними особливостями середовища діяльності. Для більшості підприємств характерним є те, що операційна діяльність полягає у проведенні виробничо-комерційної чи торговельної діяльності. Поряд із цим, фінансова діяльність є виступає у якості операційної для комерційних банків, кредитних спілок, ломбардів та інших фінансових інститутів; інвестиційна діяльність є операційною діяльністю для різноманітних інвестиційних інститутів, зокрема, інвестиційних компаній та інвестиційних фондів тощо.

Процес виробництва сировина й матеріалів полягає у тому, що відбувається трансформація їхнього стану й перетворення на ті продукти, що є необхідними людям. Втілення операційного процесу включає сукупність операцій, які є об'єднаними випуском кінцевої продукції та технологічно пов'язаних між собою. До нього входять робочі операції, які виступають в якості організаційно неподільних та повторюваних однорідних елементів. Ознаками операції виступають стабільність складу виконавців, знарядь і предметів праці [1].

На сучасному етапі процеси виробництва продукції відзначаються тісним переплетенням та взаємозв'язком між основними, а також допоміжними та обслуговуючими процесами, які займають дедалі важливіше місце у виробничому циклі [2].

На сьогоднішній день усе більш стає актуальною регламентація технологій й організації здійснення не лише основних, а й допоміжних, обслуговуючих процесів, що супроводжують процес виробництва продукції. При цьому операційна діяльність тісно взаємопов'язана із забезпеченням управління операційними системами. Зазначимо, що операційна система розглядається як система, яка застосовує операційні ресурси задля забезпечення перетворення «входів» у процес виробництва продукції на «вихід». «Входи» можуть бути представлені сировиною, інформацією, готовою продукцією, що отримана як результат іншої операційної системи, а також клієнтами (у сфері послуг), що потребують обслуговування.

Визначення поняття «операційна діяльність» з точки різних науковців наведено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Наукові визначення поняття «операційна діяльність»

№	Автор	Визначення
1	2	3
1	Капінос Г. І., Бабій І. В. [1]	Діяльність, яка здійснюється в рамках операційної системи з метою створення будь-якої корисності шляхом перетворення входів (ресурсів усіх видів) у виходи (готові продукти та послуги).
2	Гелловой П. [3]	Основна діяльність підприємства, яка пов'язана з виробництвом і реалізацією продукції (робіт, послуг), забезпечує основну частку доходу і є головною метою створення підприємства.
2	Василенко В. О. [4]	Основний вид діяльності підприємства, з метою здійснення якої вона створена.
3	Яременко О. Л., Сумець О. М. [5]	Діяльність, орієнтована переважно на товарний ринок, у той час як фінансова та інвестиційна діяльність зосереджені в основному на фінансовому ринку.
4	Онищенко В. О., Редкін О. В., Старовірець А. С., Чевгарова В. Я. [6]	Під операцією розуміється частина виробничого процесу, яка здійснюється над певним предметом праці на одному робочому місці робітником. Операція характеризується незмінністю предмета праці, робочого місця та виконавця.

Продовження табл. 1.1

1	2	3
5	Белінський П. І. [7, с. 15]	Діяльність, що приносить дохід компанії і не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю. Величина грошових потоків, що утворилася в результаті операційної діяльності, являє собою ключовий індикатор достатності грошових коштів для погашення зобов'язань, підтримання продуктивності компанії, виплати дивідендів та інвестування коштів без залучення зовнішніх джерел фінансування.
6	Ідельманов С. В., Ідельманов А. С., Лобов С.В. [8, с.32]	Операційна діяльність – як один із видів діяльності компанії, це діяльність по виробітку продукції та послуг.

Як зазначають Капінос Г.І. та Бабій І. В., операційна система є однією із складових елементів будь-якої організації, що забезпечує реалізацію операційної функції, тобто налагодження процесу виробництва продукції чи надання послуг зовнішнім споживачам [1]. Операційна система при цьому розглядається в якості певної сукупності взаємопов'язаних підсистем, що наведені на рис. 1.1.

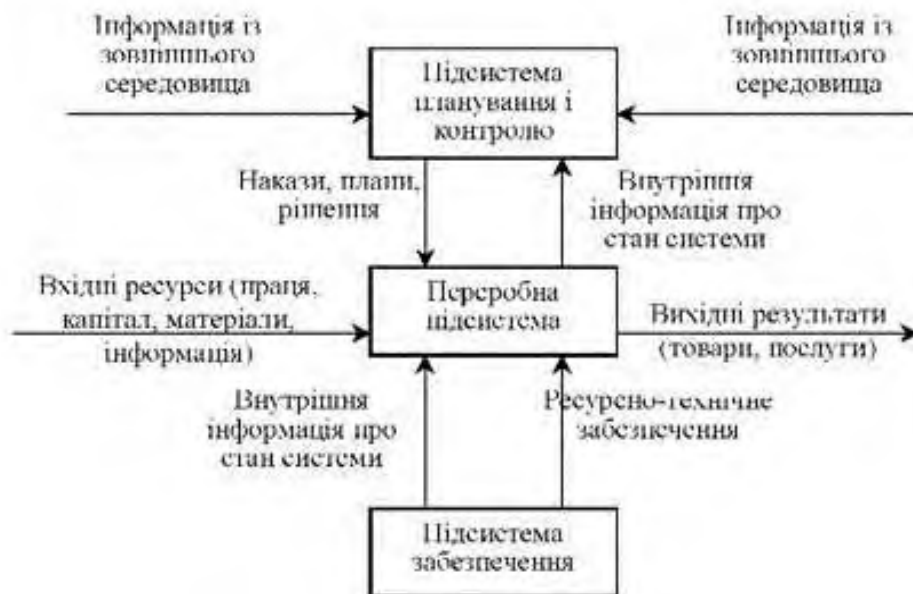

Рисунок 1.1 – Операційний менеджмент та його підсистеми [1]

Як зазначає Лопатенко С.О. [2], прийняття рішень з питань виробництва здійснюється у масштабах загального функціонування підприємства і залежать від місця та ролі даного суб'єкта підприємництва на ринку й прийнятої стратегії. При цьому стратегія ґрунтується на місії, яку виконує фірма на ринку, та відображає план фірми щодо використання власних ресурсів, функції задля забезпечення конкурентних переваг (рис. 1.2).

Рисунок 1.2- Модель операційної системи в загальній структурі підприємства [2, с. 37]

Отже, до складу операційної системи включені такі основні елементи як:

- персонал, тобто трудові ресурси, що прямо або опосередковано залучені до виробництва продукції;
- виробничі, сервісні підрозділи, що забезпечують виготовлення продукції;
- матеріали та інші складники, які піддаються перетворенню в операційній системі;
- процеси, які включають охоплюють необхідні устаткування та етапи

виробництва продукції;

- системи планування й управління, включаючи процедури, інформацію, які використовуються в процесі функціонування операційної системи.

Взаємозв'язок між елементами, що входять до системи управління операційною діяльністю підприємства, наведено на рис. 1. 3.

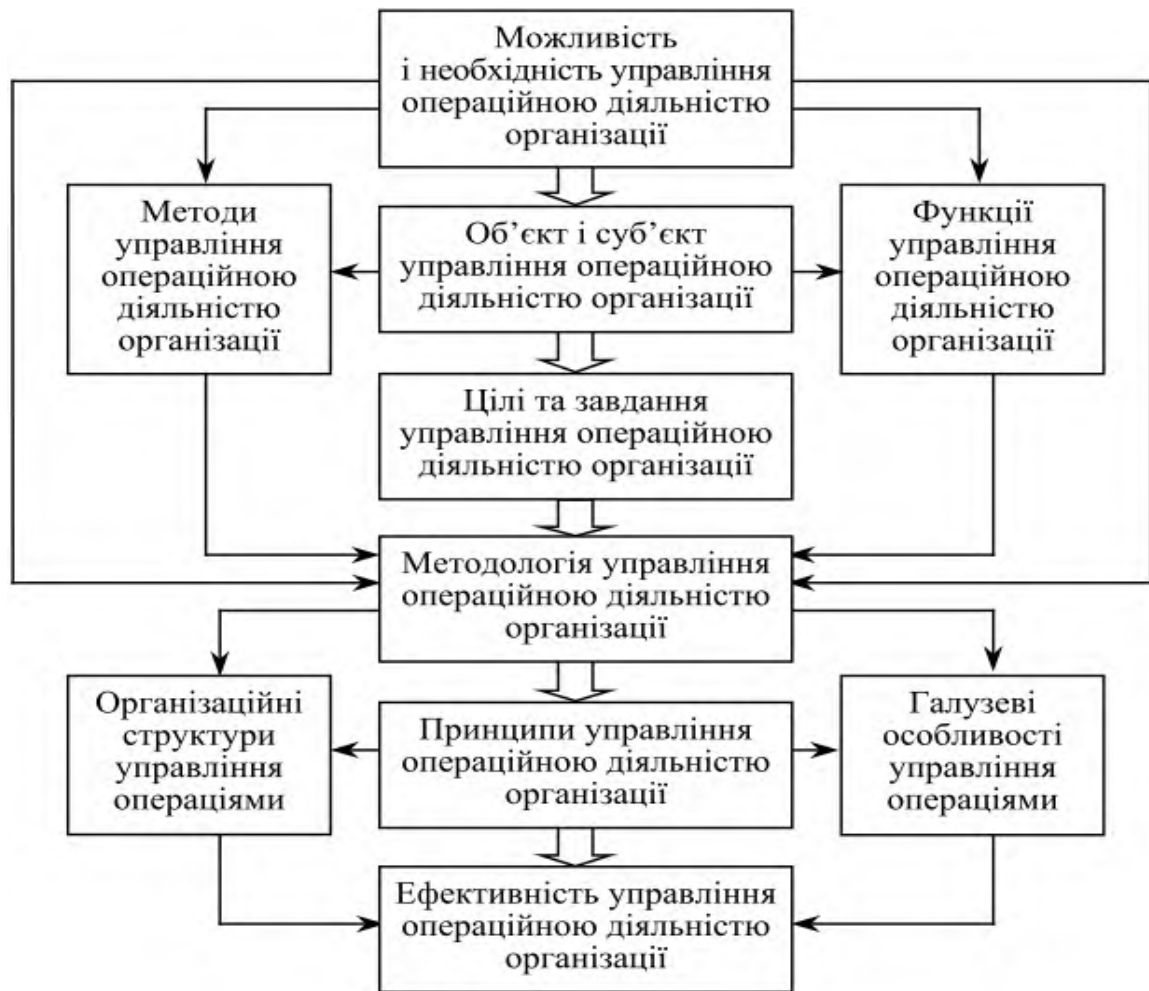

Рисунок 1.3 - Взаємозв'язок елементів системи управління операційною діяльністю організації [9]

Для забезпечення координації діяльності окремих працівників та їх колективи задля досягнення поставлених цілей на підприємствах використовуються визначені методи управління операційною діяльністю (рис. 1.4).

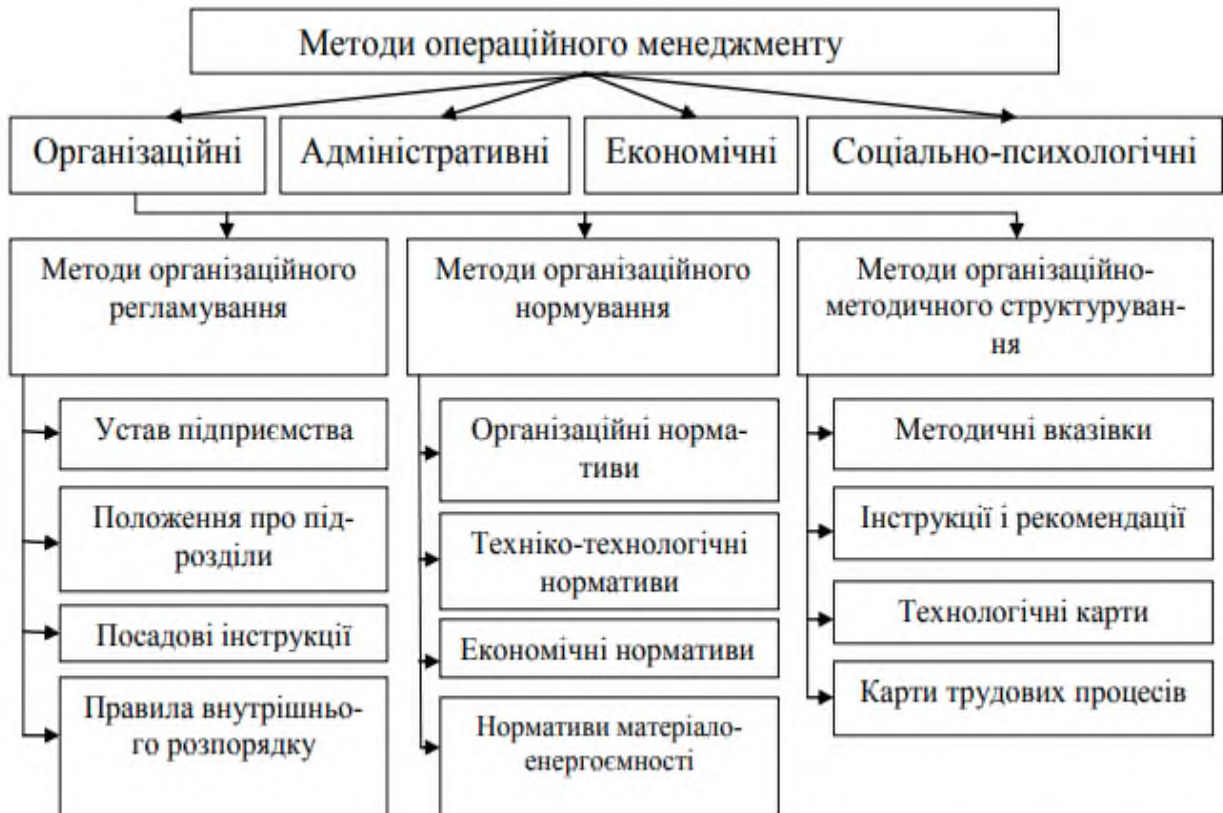

Рисунок 1.4 - Методи операційного менеджменту [10, с. 13]

За допомогою застосування організаційних методів управління формуються необхідні передумови операційної діяльності. Адже для ефективної організації роботи потрібно створити передумови для її правильної організації, проектування, регламентації, спрямування, забезпечення необхідними інструкціями, які регламентують правила, за якими повинна здійснюватися поведінка працівників у визначених ситуаціях.

Адміністративні методи базуються на здійсненні прямого підпорядкування вищим ланкам управління нижчих ланок виробництва. Вони знаходять свій прояв у виконанні різноманітних розпорядчих функцій: постанов, наказів, розпоряджень, інструкцій, положень. Вони полягають у використанні засобів примусу працівників до певної діяльності.

Економічні методи передбачають застосування об'єктивно діючих економічних законів, економічних категорій задля забезпечення дієвого впливу на працівників організації, формування матеріальної зацікавленості щодо

досягнення максимальних результатів, при цьому мінімізуючи витрати. Дані методи передбачають, що винагороди за своєчасне та якісне виконання завдань шляхом використання грошових виплат.

Соціально - психологічні методи полягають у формуванні такого морально-психологічного клімату, який є сприятливим для колективу працівників і забезпечує розкриття та розвиток індивідуальних можливостей кожної людини і дозволяє максимально досягнути самореалізації особистості у ході виробничих процесів та створити максимальну віддачу потенціалу кадрів при виконанні завдань виробництва.

Практична реалізація управління операційною діяльністю підприємства здійснюється з використанням певних принципів, до яких можна включити наступні: принцип науковості, що поєднується з елементами мистецтва; функціональної спеціалізації поряд з використанням принципу універсальності; цілеспрямованості управління; дотримання певної послідовності у ході управлінського процесу; оптимального поєднання здійснення централізованого регулювання підсистемою управління із її саморегулюванням, відповідності прав, обов'язків, відповідальності, врахування особистих здібностей працівника й засад колективної психології, створення зацікавленості усіх учасників процесу управління операційною діяльністю задля досягненні цілей фірми з використанням системи мотивації, максимального залучення працівників до підготовки рішень, що здійснюються на різних стадіях роботи тощо [2].

Слід відмітити, що на сьогоднішній день процеси виготовлення продукції, а також надання послуг підприємствами реалізуються у тісному взаємозв'язку великої різноманітності видів процесів, що здійснюються у процесі операційної діяльності (основних, допоміжних, обслуговуючих), часто супроводжуючись використанням новітніх технологій, матеріалів, технічних засобів, зростанням вимог до рівня кваліфікації персоналу, який при цьому залучається. У процесі здійснення операційної діяльності підприємства нерідко потребують вирішення непрості проблеми організаційного та мотиваційного характеру. При цьому операційний менеджмент включає ряд елементів, які відображені на рис. 1.5.

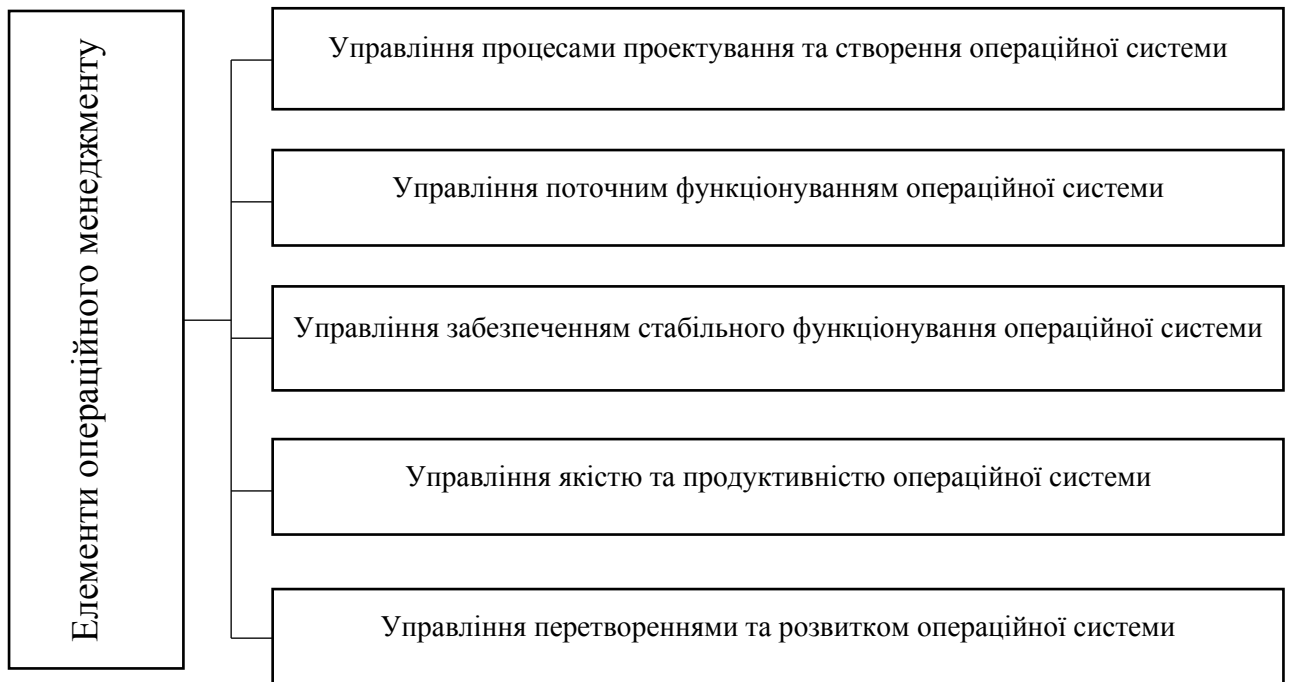

Рисунок 1.5 – Елементи операційного менеджменту як напряму практичної діяльності щодо управління підприємством (сформовано автором на основі [1])

У процесі налагодження операційної діяльності підприємства потрібно ставити за мету застосування дієвих засобів задля забезпечення підвищення конкурентоспроможності, а це може бути досягнуте тільки при врахуванні загальних тенденцій, що спостерігаються у розвитку галузевого ринку. Необхідно досягати зростання якості управління різноманітними сферами господарського життя суб'єкта, впроваджувати застосування системного підходу у забезпеченні вирішення актуальних потреб, пов'язаних із розподілом матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів, ефективної циркуляції інформаційних потоків. Досягнення завдання покращення якості операційної діяльності робить актуальним розробку і впровадження нових життєздатних проектів, реалізація яких здатна забезпечити відчутний економічний, соціальний, екологічний ефект.

1.2 Методичне підґрунтя управління витратами операційної діяльності

У сучасних умовах господарювання, коли суб'єкти підприємницької діяльності самостійно вирішують питання обсягів та структури виробництва, реалізації продукції і послуг, здійснюють процеси планування й організації технологічних процесів, забезпечують вибір ділових контрагентів, шляхів реалізації товарів, уникнення диспропорцій і невиправданих втрат стає можливим завдяки ефективно проведеному аналізу витрат операційної діяльності. Завдяки цьому з'являється можливість правильного обрання стратегії роботи, обсягів надання відповідних послуг, що в кінцевому рахунку забезпечує отримання необхідних обсягів реалізації та високих фінансових результатів.

При проведенні аналізу витрат операційної діяльності слід застосовувати системний підхід, особливостями якого є те, що завдяки йому виникає змога обґрунтовувати й підготовляти управлінські рішення у різних сферах діяльності підприємства. Враховуючи це, аналіз відіграє роль надійного інструменту на шляху до вирішення проблем оптимізації економічної діяльності. Завдяки проведенню його належної організації з'являється можливість уникнення багатьох ризиків і спрямування напряму функціонування господарського механізму на задоволення потреб споживачів товарів, послуг.

Аналіз витрат операційної діяльності відіграє пріоритетну роль для потреб управління, у тому числі підготовки проектів управлінських рішень. Врахування його результатів дає можливість визначити стратегічні напрями бізнесу. У результаті оцінки підходів до методики менеджменту підприємств виявлено, що аналіз використовується достатньо широко. Він виступає основою для здійснення економічного обґрунтування управлінських рішень, а також забезпечення дієвого контролю за їх виконанням.

Загальна схема, що відображає взаємозв'язок джерел та результатів операційної діяльності підприємства, наведена на рис. 1. 6.

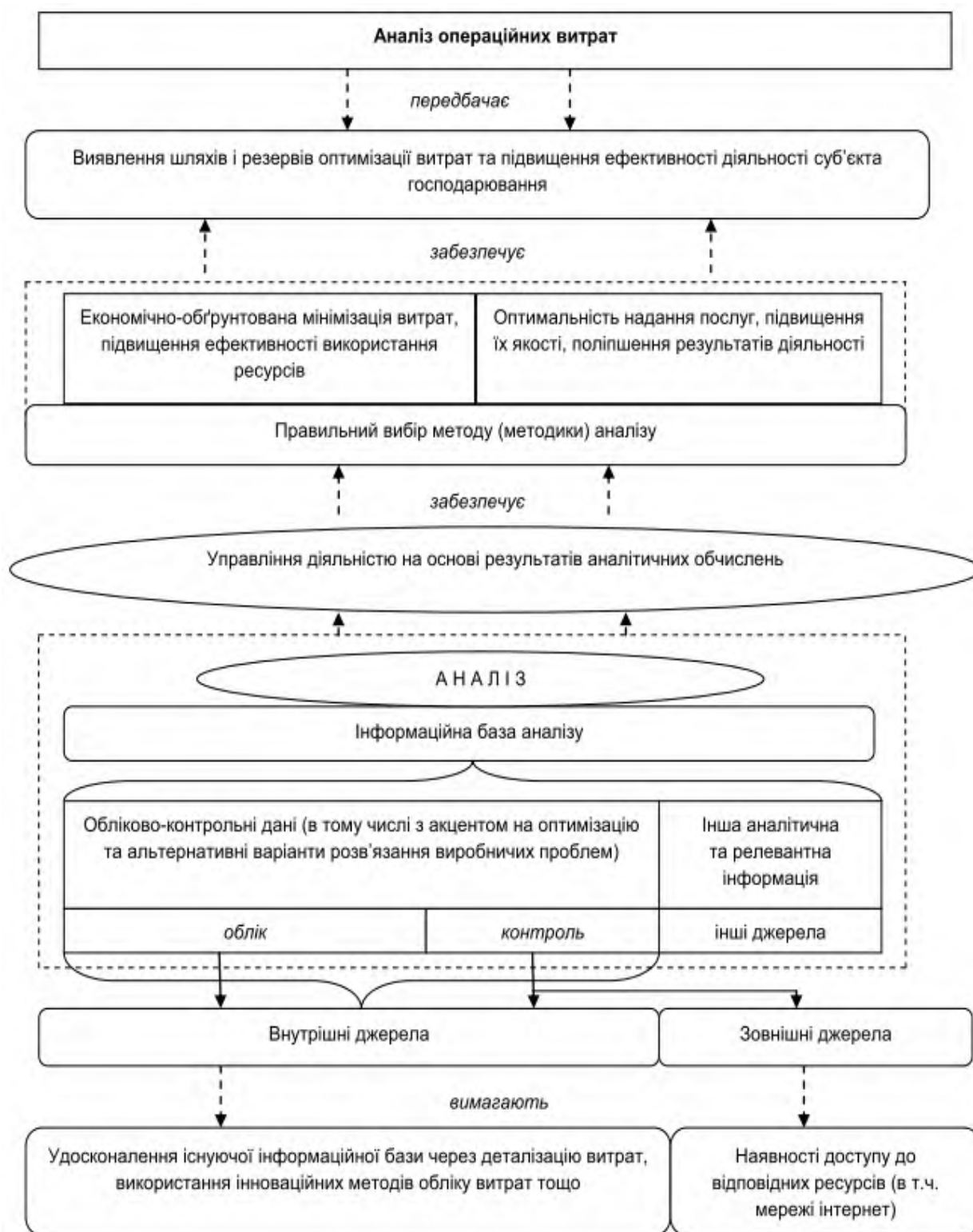

Рисунок 1.6 – Загальна схема, що відображає взаємозв'язок джерел та результатів операційної діяльності підприємства [11, с. 134]

Враховуючи зростання у сучасних умовах впливу розвитку суспільних відносин на проведення аналізу, слід використовувати нові підходи до його

проведення. Сюди можна віднести процеси більш активного використання методів управління ризиками, застосування принципу управління за відхиленнями, систем автоматичного аналізу та ін. Завдяки цьому менеджери отримують можливість здійснювати ефективний вплив на процеси та операції, що безпосередньо проходять у сфері операційної діяльності.

З метою підвищення ефективності та зростання практичного значення результатів аналізу операційних витрат підприємств при прийнятті управлінських рішень необхідно досягати виконання завдань, наведених на рис. 1.7

Рисунок 1.7 - Завдання аналізу операційних витрат, що виконуються на підприємствах у процесі прийняття ними управлінських рішень (сформовано автором за [11])

Формалізована характеристика «операційних витрат» (витрат операційної діяльності) промислового підприємства наведена на рис. 1.8.

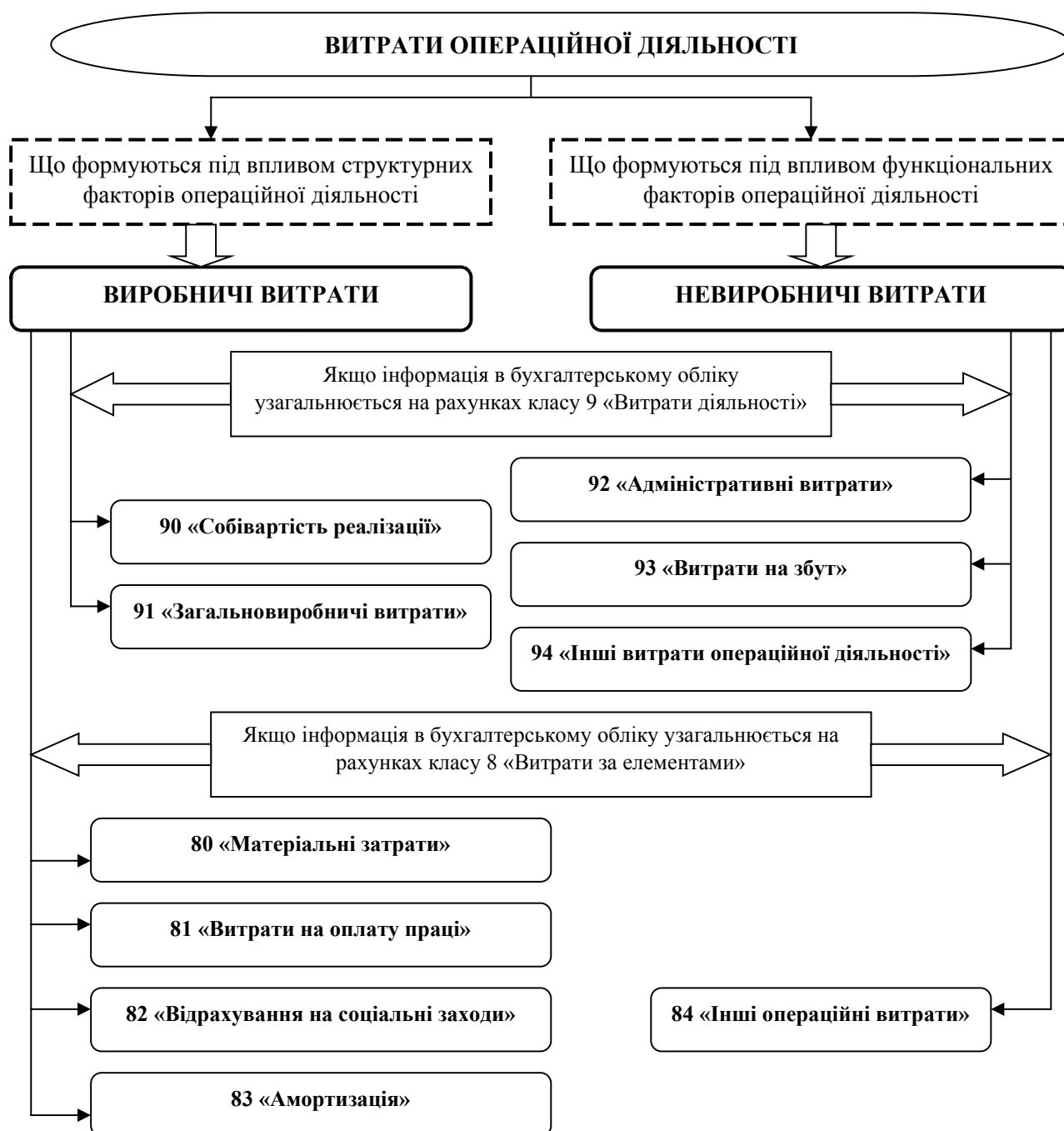

Рисунок 1.8 - Формалізована характеристика «операційних витрат» (витрат операційної діяльності) підприємства [15]

Відповідно до поставлених завдань у практичній діяльності можуть бути використані різноманітні методи проведення аналізу операційних витрат.

Зокрема, досить простим, доступним та малозатратним виступає горизонтальний і вертикальний аналіз витрат, за допомогою якого є можливість проводити дослідження не тільки відхилень, а й структури витрат, а це є

надзвичайно важливим для цілей планування, прогнозування собівартості виробленої продукції та наданих послуг.

У ході проведення такого аналізу необхідним виступає:

- визначення абсолютних і відносних відхилень величини операційних витрат у часових інтервалах, а також встановлення відхилень порівняно з плановими завданнями;
- проведення оцінки структури операційних витрат;
- встановлення відносного впливу кожного елемента на загальну зміну витрат [11].

Проведення такого аналізу рекомендується у розрізі окремих статей затрат, а також їх елементів. Це дозволяє визначити найбільш вагомі статті у загальній величині собівартості продукції, послуг, а також створює передумови для вивчення питомої ваги кожного елемента витрат, вкладу живої та уречевленої праці у процес виробництва.

Науковцями та практиками [12-14] зазначається важливість підвищення ролі проведення оперативності аналізу. Це знаходить своє вираження у мінімізації періоду його проведення та перенесення центру уваги на аналіз ситуацій, а не звітності, та врахуванні аналізу можливих резервів. У сучасних умовах ринкової діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання зростає значення збору та опрацювання додаткової зовнішньої інформації. Слід також відмітити тенденції сучасності щодо формування аналітичних груп, в яких беруть участь спеціалісти різних напрямів (економістів, логістів, технологів, маркетологів, юристів, спільна діяльність яких націлена на здійснення економічного аналізу. До напрямів використання аналізу операційних витрат також відносяться використання інструментів управлінського обліку, проведення маркетингових досліджень, аудиту, ревізій.

1.3 Основні наукові засади вимірювання ефективності операційної діяльності

Необхідною умовою успіху підприємств та організацій у їх ринковій діяльності в конкурентному середовищі, а також забезпечення їх розвитку є налагодження ефективної операційної діяльності. Це, в свою чергу, передбачає налагодження виробництва товарів і послуг, що відзначаються високою якістю та стабільним платоспроможним попитом на ринку. Тому перед підприємствами стоїть завдання урізноманітнення асортименту, скорочення питомих витрат виробництва, підвищення використання різних видів ресурсів, що, зрештою, сприятиме покращенню фінансових та інших результатів своєї діяльності.

На рис. 1.9 наведена схема, яка відображає взаємозв'язок між показниками, які характеризують результативність операційних систем.

Рисунок 1.9 - Взаємозв'язок між показниками, що характеризують результативність операційних систем [16, с. 112]

Ефективність операційної діяльності підприємства в цілому у значній мірі залежить від того, наскільки ефективно відбувається процес розроблення операційної стратегії. Її основні етапи зображені на рис. 1.10.

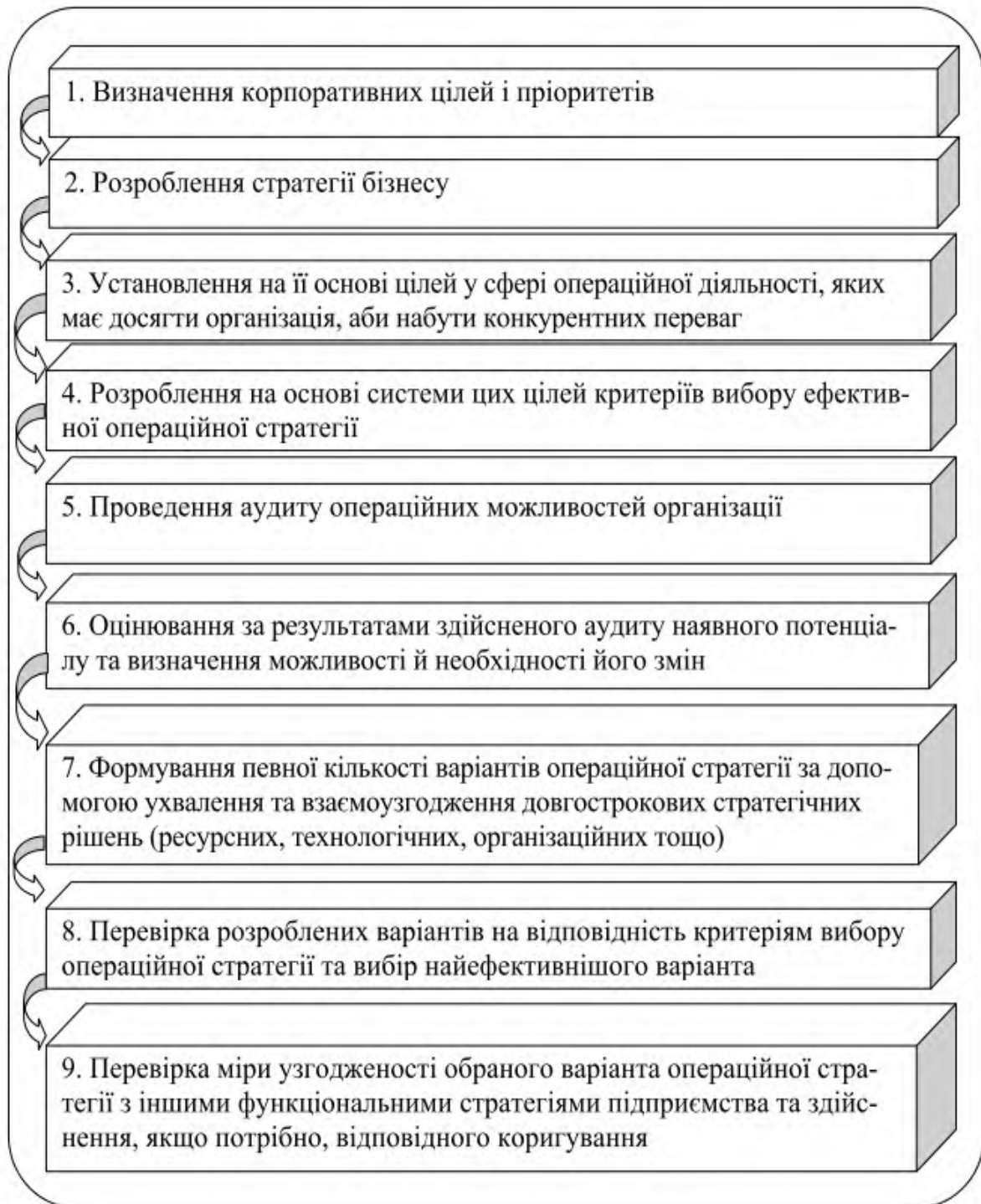

Рисунок 1.10 - Етапи, що відбуваються у ході процесу розроблення операційної стратегії підприємства

Існують різноманітні точки зору науковці щодо означення терміну ефективності. Так, В. Янік і Д. Скот Сінк [24] розглядають ефективність, виходячи з точки зору досягнення цілей підприємства та зусиль, які витрачені для їх досягнення. Зауважимо, що ефективність пов'язана з економічним результатом дій. У процесі господарювання необхідним є ощадливе використання ресурсів, що є обмеженими.

Аналізуючи результати різних наукових тлумачень поняття ефективності, стає можливим виділення таких її характерних ознак:

- раціональність, тобто економність витрачання ресурсів, яка створює максимальну віддачу;
- забезпечення нерозривного зв'язку із результативністю, що характеризує результати діяльності, отримані в абсолютних показниках вимірювання;
- значення ефективності, встановлене у процесі порівняння результатів або цільових параметрів для ресурсів, які були спрямовані на досягнення певних результатів діяльності [17].

Деяка частина економістів-дослідників [26, 27, 28], зазначає, що рекомендовану сукупність вимірників ефективності операційної діяльності доцільно поєднати у дві групи. У першу включити узагальнюючі показники, а у другу — показники, що характеризують ефективність використання ресурсів.

Олексюк О. І. тлумачить поняття ефективності таким чином, що як категорія воно виражає дійсну сукупність властивостей та параметрів підприємства, що говорять про якість його роботи, економність витрачання ресурсів, раціональні засади організації технології виготовлення продукції, продуктивність праці, ступінь повноти використання обладнання, робочого часу тощо. Всі вище зазначені показники підприємства з'ясовуються у ході процесу його функціонування протягом визначено проміжку часу» [22, с. 87].

Циклічна модель управління ефективністю операційної діяльності підприємства наведена на рис. 1.11.

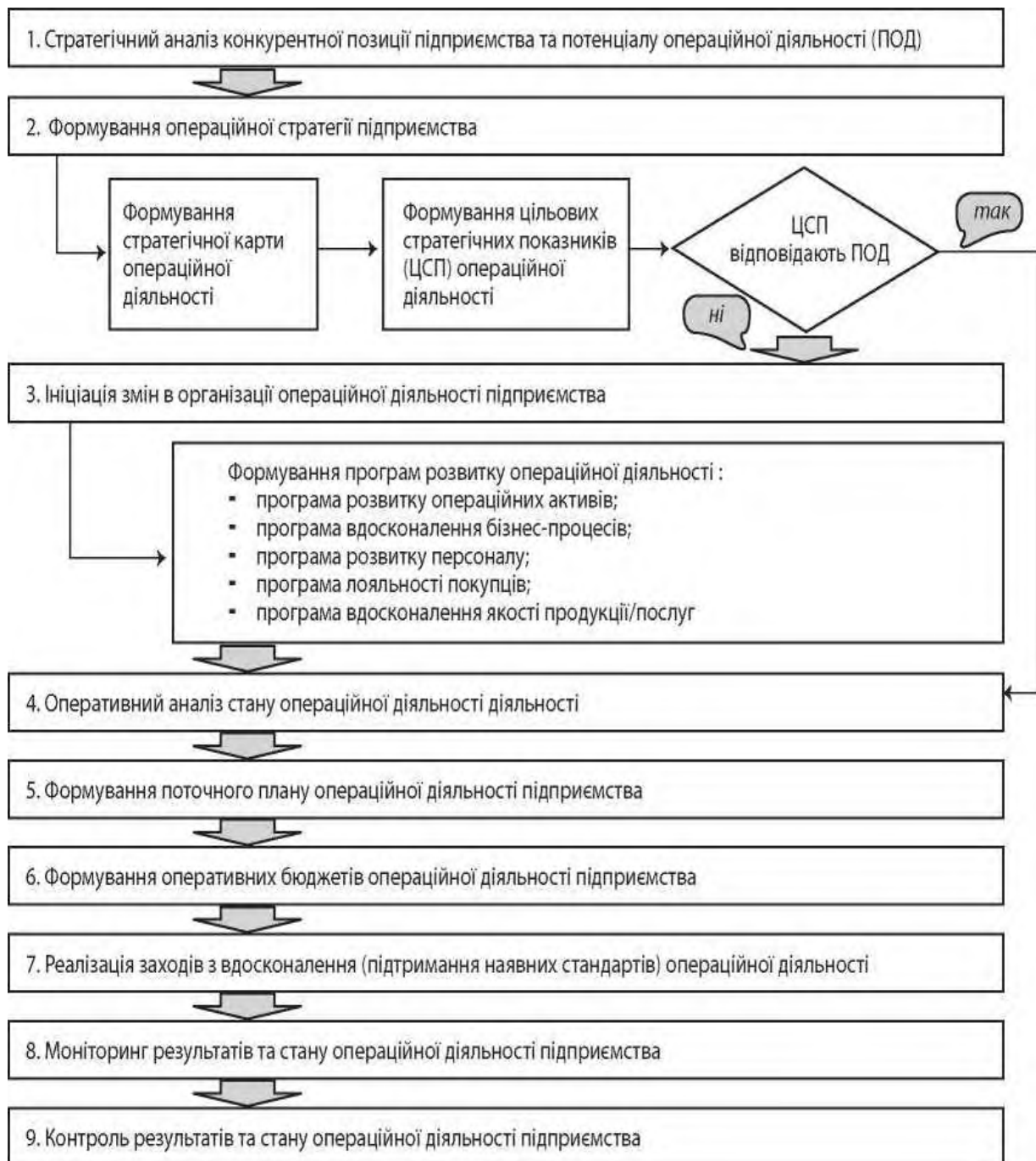

Рисунок 1.11 - Циклічна модель управління ефективністю операційної діяльності підприємства [17]

Деякі група авторів розглядають ефективність операційної діяльності у контексті показників, що характеризують ефективність використання виробничих фондів і виробничих ресурсів; ефективності використання основних та оборотних фондів, трудових ресурсів; а також інтегральні показники, що характеризують ефективність діяльності підприємства [22, 27, 28].

До третьої групи увійшли автори, для яких характерне акцентування теоретичних поглядів яких щодо даної проблематики на обчисленні ефективності операційної діяльності, базуючись на витратних показниках, наприклад, визначення показника рентабельності як відношення фінансових результатів діяльності до витрат, що були затрачені протягом відповідного періоду часу. При цьому дослідження факторів виробничої діяльності мають безпосередній вплив на рентабельність операційної діяльності [29].

Задля досягнення поставлених завдань, що є необхідними у ході дослідження, варто побудувати загальну систему показників ефективності операційної діяльності підприємства, що найбільш ґрунтовно характеризує б ознаки та основні параметри ефективності операційної системи підприємства. Найбільш обґрунтовані точки зору можна об'єднати в межах таких чотирьох підходів [17]:

- ресурсний, при якому економічний результат співвідноситься із економічною оцінкою, що дана виробничим ресурсам, які використовуються під час виробництва;
- витратний, що передбачає порівняння економічного результату із поточними витратами, що пов'язані з його досягненням;
- ресурсно-витратний, при якому береться до уваги як оцінка наявних ресурсів, так і проведена оцінка поточних витрат;
- цільовий, що передбачає визначення ефективності як ступеня досягнення цільових показників функціонування підприємства. Звідси випливає, що результат та цільове значення показника вимірюються в однакових одиницях.

Одним з важливих етапів виступає планування, а також проведення заходів із зростання рівня ефективності операційної діяльності. Всім також потрібно враховувати складність побудови та її наповнення, як сприяє забезпеченню складності оптимізації основних процесів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЗОВ «УКРПОЛЬ-2005»

2.1 Загальна характеристика діяльності підприємства

ТзОВ «Укрполь-2005» є потужною, порівняно молодого агропромисловою компанією, що розміщена на території Тернопільської області, яка відноситься до передових підприємств у сфері виробництва птахівницької продукції, яка відзначається високим рівнем якості продукції. Дане підприємство містить три спеціалізованих птахокомплекси, що розміщені у селах: Славна, Метенів і Футори. Директором даного підприємства є Уніят А.В. Юридична адреса підприємства: Україна, 47264, Тернопільська обл., Зборівський р-н, село Озерна.

ТзОВ «Укрполь-2005» активно здійснює впровадження сучасних методів роботи з метою автоматизації багатьох процесів діяльності, що сприяє забезпеченню конкурентоспроможності продукції та підвищення швидкості і якості надання послуг. ТзОВ «Укрполь-2005» здійснює свою діяльність у наступних основних напрямках, наведених на рис. 2.1.

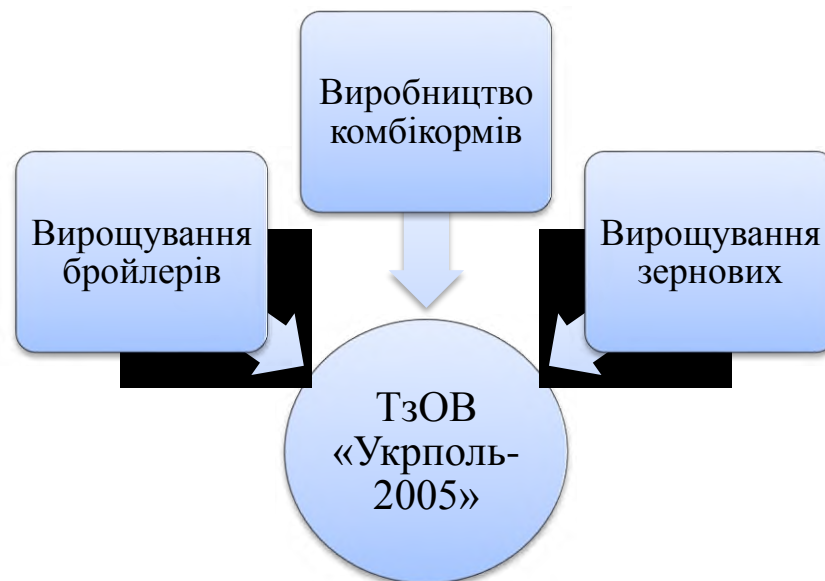

Рисунок 2.1 - Основні напрями діяльності ТзОВ «Укрполь-2005»

Основні віхи діяльності підприємства такі:

- 2005 рік - заснування товариства з обмеженою відповідальністю «Укрполь-2005»;
- 2008 рік – проведення реорганізації виробництва, початок агропромислового напрямку, у якому стало розвиватися підприємство;
- 2010 рік – здійснення реконструкції пташників №2, №3. Розробка проекту будівництва комбікормового заводу;
- 2011 рік - оснащення автоматизованою системою, яка використовується для подачі корму, регуляції температурного режиму та вентиляції пташників комплексу села Метенів;
- 2012 рік – здійснення рекогносцирувальних робіт щодо улаштування комбікормового заводу, а також впровадження системи відеонагляду у приміщеннях пташників;
- 2013 рік - монтаж обладнання комбікормового заводу, розробка схеми проведення грануляції корму, екструдиризації сої;
- 2014 рік - організація залучення земельних ділянок для проведення підприємством власної посівної компанії; збільшення кількості одиниць сільськогосподарської техніки ТзОВ «Укрполь-2005»;
- 2015 рік - зростання чисельності одиниць бройлерів, початок експлуатації птахокомплексу с. Славна, проведення первинної реконструкції птахокомплексу у селі Футори, проведення підприємством першої посівної компанії;
- 2016 рік - будівництво у комплексі с. Метенів пташників №4, №5; влаштування фундаменту під забійний цех промислових бройлерів, встановлення обладнання, що використовується для цілей сушіння і зберігання зернових культур, здійснення робіт щодо реалізації проекту монтажу елеваторних зерносховищ.

Основні фінансово-економічні показники господарської діяльності ТзОВ «Укрполь-2005» у 2018-2020 рр. наведені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Основні фінансово-економічні показники господарської діяльності ТзОВ «Укрполь-2005» у 2018-2020 рр.

Назва показника	2018 рік, тис. грн.	2019 рік, тис. грн.	2020 рік, тис. грн.	Абсолютна зміна (+,-)	
				2019/2018	2020/2019
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	23740,3	31444,4	38427,4	7704,1	6983,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	28950,2	30986,3	36369,8	2036,1	5383,5
Інші операційні витрати	2350,4	3114,7	2995,1	764,3	-119,6
Разом витрати	31300,6	34 101,0	39364,9	2800,4	5263,9
Фінансовий результат до оподаткування	-7560,3	-2656,6	-937,5	4903,7	1719,1
Чистий прибуток (збиток)	-7560,3	-2656,6	-937,5	4903,7	1719,1

За даних табл. 2.1 чистий дохід ТзОВ «Укрполь-2005», одержаний в результаті реалізації продукції, товарів, робіт та послуг послуг, у 2018-2020 роках стабільно збільшувався. Так, у 2019 р. порівняно з 2018 р. його приріст становив 7704,1 тис. грн., або 3,2%, а у 2020 році - 6983,0 тис. грн., що становить 22,2% від рівня попереднього року.

Аналогічно до значень чистого доходу зростало значення собівартості реалізованої продукції. Так, абсолютний приріст даного показника у 2019 році становив 28950,2 тис. грн., а відносний – 7,0%, а у 2020 році – 17,4%. Це явище було викликане як зростанням обсягів реалізації продукції, так і збільшенням вартості залучених підприємством матеріальних, трудових та інших ресурсів.

Інші операційні витрати підприємства у 2019 році збільшилися порівняно з попереднім роком на 764,3 тис. грн. (32,5%), а у 2020 році, навпаки, їх сума знизилася на 119,6 тис. грн. (3,8%). Загальна сума витрат підприємства при зростала протягом усього періоду, що досліджувався, а саме: на 2800,4 тис. грн. у 2019 році та на 5263,9 тис. грн. у 2020 році.

Значення фінансового результату до оподаткування та чистого збитку збігалися у досліджуваного періоді. У 2018 році воно становило -7560,3 тис. грн. У наступному році сума чистого збитку зменшилася на 4903,7 тис. грн., або на 64,9%, а у 2020 році – ще на 1719,1 тис. грн., або на 64,7%. Загалом з 2018 по 2020 роки чистий збиток зменшився приблизно у 8,1 рази.

ТОВ "Укрполь-2005" - агропромислове об'єднання, яке є складовою ланкою сільськогосподарського сектору Західної України.

У 2014 р. загальними зборами ТзОВ "Укрполь-2005" було затверджено стратегічний план розвитку даного підприємства. У ній було передбачено можливість реалізації вертикально-інтегрованої складової, що передбачає впровадження виробничого циклу замкнутого типу, яка передбачає виробництво комбікормів для відгодівлі бройлерів, поставку та реалізацію м'ясної продукції на ринку. Це дозволить ТзОВ "Укрполь-2005" звести до мінімуму залежність від ринкової кон'юнктури та сконцентрувати свої зусилля на ефективному розвитку агропромислового виробництва. На даний час стратегія операційної діяльності ТзОВ «Укрполь-2005» ставить за мету досягнення лідерства на ринку провідних вітчизняних агропромислових об'єднань. Менеджери підприємства приймають рішення щодо реалізації великих інвестиційних проєктів, зокрема, у сфері будівництва забійного цеху та м'ясопереробних підприємств, реконструкції птахокомплексів, здійснення

реорганізації наявних виробничих потужностей, залучення нових активів, зростання частки ринку для різноманітних напрямків діяльності компанії.

Основні складові комплексу виробництва продукції ТзОВ «Укрполь-2005» показано на рис. 2.2.

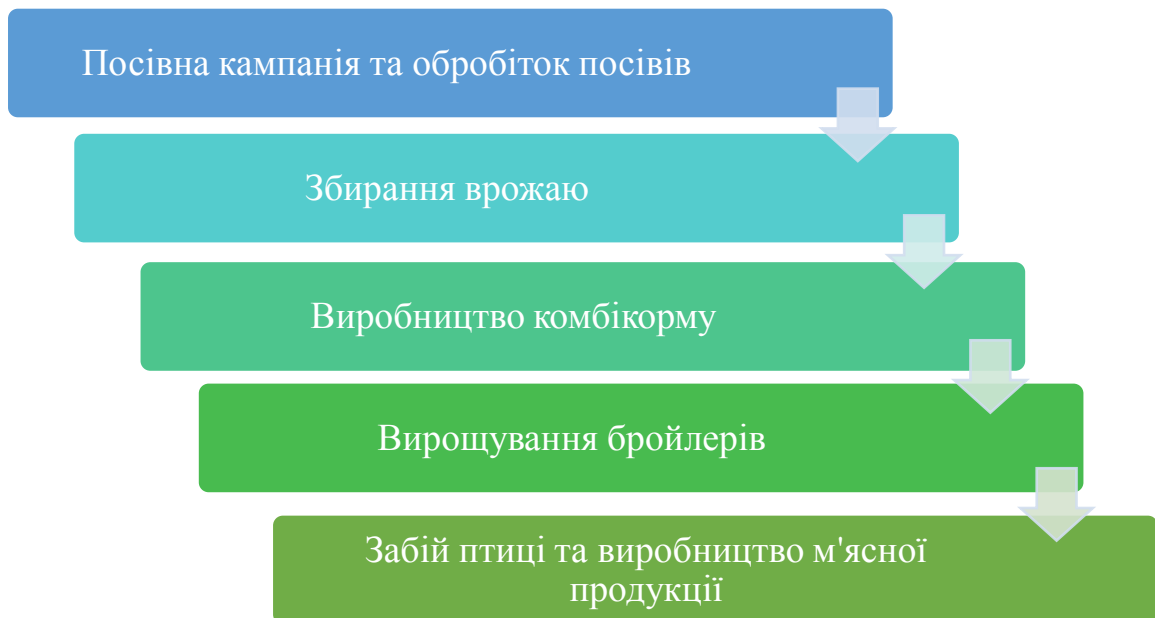

Рисунок 2.2 – Основні складові комплексу виробництва продукції ТзОВ «Укрполь-2005»

Свою місію підприємство вбачає в інтеграції соціальних проектів, задоволення потреб територіальної громади, у тому числі щодо створення нових робочих місць. ТзОВ "Укрполь-2005" активно розвивається, проводить нові експериментальні дослідження, здійснює обмін досвідом із зарубіжними передовими компаніями.

Крім вирощування зернових культур, виробництва комбікормів та бройлерів, підприємство надає юридичним та фізичним особам споживачам такі послуги:

- збір врожаю власними зернозбиральними комбайнами;
- транспортні послуги щодо перевезення різних видів вантажів для різних категорій клієнтів.

Це досягається завдяки тому, що розпорядженні товариства перебуває великий парк автомобілів: КамАЗ, МАЗ, Mercedes-Benz Sprinter, Renault Magnum, DAF. Дані моделі є достатньо надійними для забезпечення перевезення вантажів на різного виду доріг. ТзОВ «Укрполь-2005» здатне забезпечувати перевезення різноманітної продукції, зокрема, зернових, будівельних матеріалів, деревини тощо.

При здійсненні транспортних перевезень підприємство може забезпечувати контроль температурного режиму (з використанням спеціальних причепів-рефрижераторів), перевезення великогабаритних вантажів, вантажів підвищеної складності, а також крихких й інших спеціальних видів відправлень. Постійні партнери підприємства мають можливість скористатися гнучкою системою знижок, для них використовується індивідуальний графік перевезень, що стимулює їх до подальшої співпраці.

Завантаження та розвантаження машин на підприємстві здійснюється з використанням напівавтоматизованої системи, що значно підвищує оперативність роботи й виключає можливість псування вантажів. Всі транспортні засоби ТзОВ «Укрполь-2005» регулярно зазнають санітарної обробки.

В основі організації діяльності ТзОВ «Укрполь-2005» покладена організація ефективної взаємодії всіх елементів організаційної структури компанії. Підприємство приділяє значну увагу підбору свого персоналу, залучаючи досвідчених, кваліфікованих та відповідальних фахівців, здатних реалізовувати стратегічні плани компанії. Організаційна структура управління ТзОВ «Укрполь-2005» наведена на рис. 2.3.

ТзОВ «Укрполь-2005» також здійснює виробництво комбікорму. Даний процес відбувається при суворому дотриманні рецептури корму із використанням автоматизованого виробництва. Завдяки цьому досягається випуск комбікормів, у яких дотримано співвідношення між великою кількістю компонентів. Випуск продукції здійснюється у вигляді гранул або розсипом.

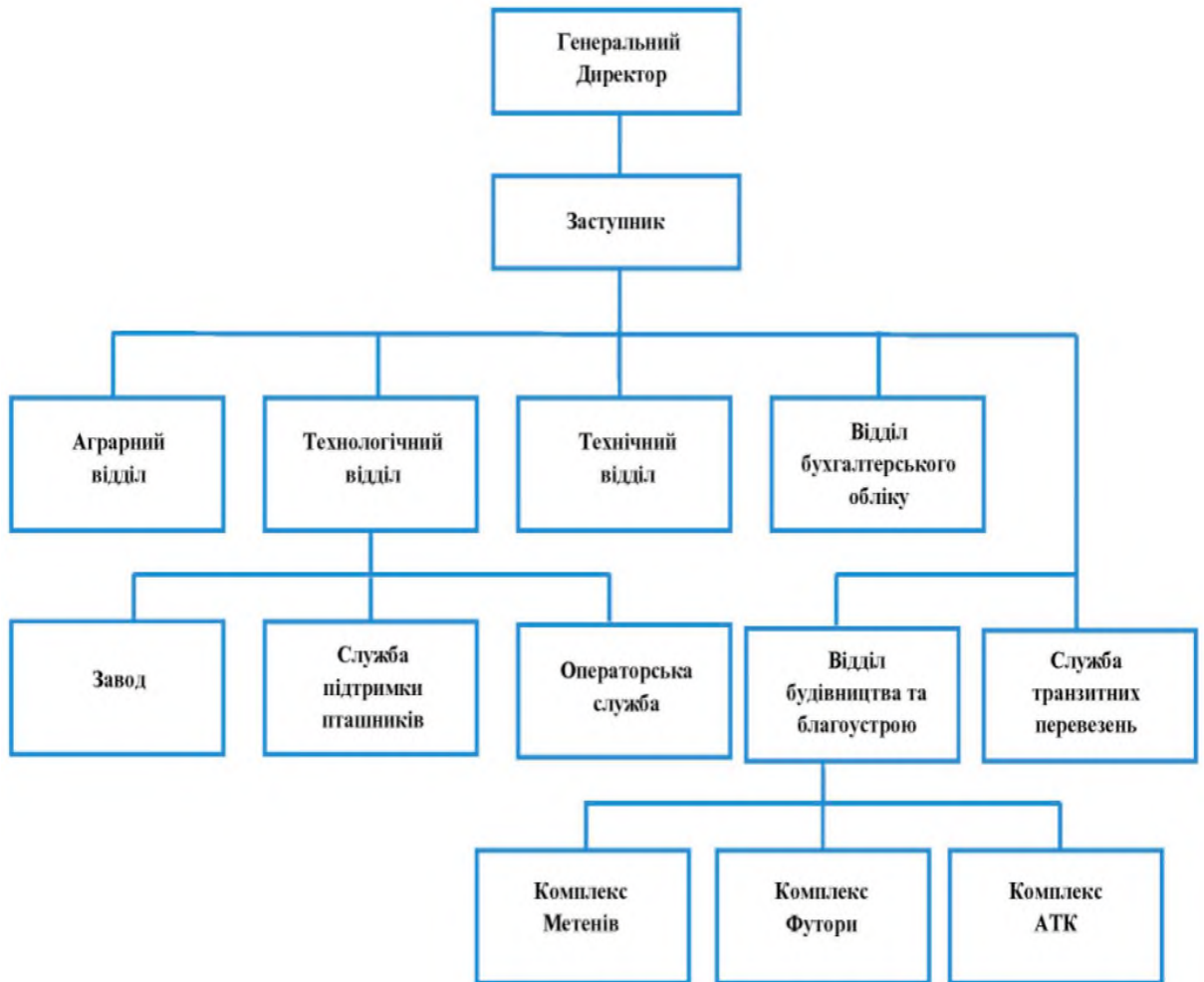

Рисунок 2.3 - Організаційна структура управління ТзОВ «Укрполь-2005»

Підприємство пропонує споживачам вигідні умови співпраці, забезпечуючи задоволення індивідуальних потреб кожного клієнта, надає максимально необхідні для покупця сервісні й консультаційні послуги, забезпечує доставку продукції власним автотранспортом.

Отже, ТзОВ «Укрполь-2005» є потужним агропромисловим підприємством, що активно реалізовує потенціал свого зростання.

2.2 Аналізування окремих напрямів операційної діяльності ТзОВ «Укрполь-2005» та собівартості виробленої продукції

Основне місце у складі діяльності ТзОВ «Укрполь-2005» належить зерно-промислому комплексу. Він включає галузі, які здійснюють виробництво,

заготівлю та переробку зернових культур. До основних посівних культур даного господарства відносяться пшениця, кукурудза, соя.

Технологія вирощування сільськогосподарських культур ТзОВ «Укрполь-2005» становить комплекс заходів, покликаних забезпечити найбільш сприятливі умови для сходження, росту й розвитку рослин. До складу технологічного комплексу входять різноманітні засоби, які використовуються із моменту обробки ґрунту і включно до збирання врожаю. Окремі стадії технології при цьому включають основну та передпосівну обробку ґрунтів, внесення необхідних добрив, а також підготовку насіння до сівби, проведення посіву, догляду за рослинами, який полягає у забезпеченні сприятливого агрофізичного стану ґрунту, захисті рослин від бур'янів, хвороб, шкідників.

Важливим питанням розробки технології обробітку культур, що проводиться ТзОВ «Укрполь-2005», виступає забезпечення агроекологічних вимог культури та сорту до конкретних умов вирощування. Внаслідок детального дослідження та врахування факторів, що негативно впливають на врожайність культури та якість продукції, фахівці підприємства працюють над розробкою та впровадженням оптимальних технологій обробітку в конкретних умовах роботи даного товариства.

Забезпечення сприятливих умов вирощування сільськогосподарських культур здійснюється із залученням необхідних для цього матеріально-технічних ресурсів господарства, використанні наявного досвіду, прагненні забезпеченні підвищення ефективності виробництва. Для забезпечення діяльності ТзОВ «Укрполь-2005» виробничими ресурсами, зокрема, сільськогосподарською технікою, пестицидами, насінням, добривами та іншими аграрним відділом товариства розглядається можливість використання різноманітних варіантів технологій вирощування культур залежно від форм організації праці.

Підприємством використовуються інтенсивні технології вирощування сільськогосподарських культур, які ґрунтуються на забезпеченні оптимального рівня живлення рослин мінеральними речовинами, високий рівень захисту від

бур'янів, шкідників, хвороб, а також на використанні високопродуктивних технічних засобів для обробітку ґрунту, посіву зерна на однакову глибину, здійснення догляду за посівами, проведення процесу збирання урожаю. Отже, дані технології відчутно відрізняються від набору агрохімічних, технічних, біологічних засобів, що використовувалися традиційно. Отже, особливостями інтенсивних технологій є здійснення підбору сортів із відповідними термінами посіву, збирання врожаю, що дозволяє забезпечити суттєве зменшення напруженості польових робіт, суміщати прийоми, що включають обробіток ґрунту та інші технологічні операції.

Проведемо аналізування складових собівартості за окремими видами основних видів продукції рослинництва, яка виробляється підприємством ТЗОВ «Укрполь-2005». Так, для пшениці ярої повна собівартість виробництва даної культури у 2020 році становила 4939,86 тис. грн. На рис. 2.4 проілюстровано величину окремих елементів її структури.

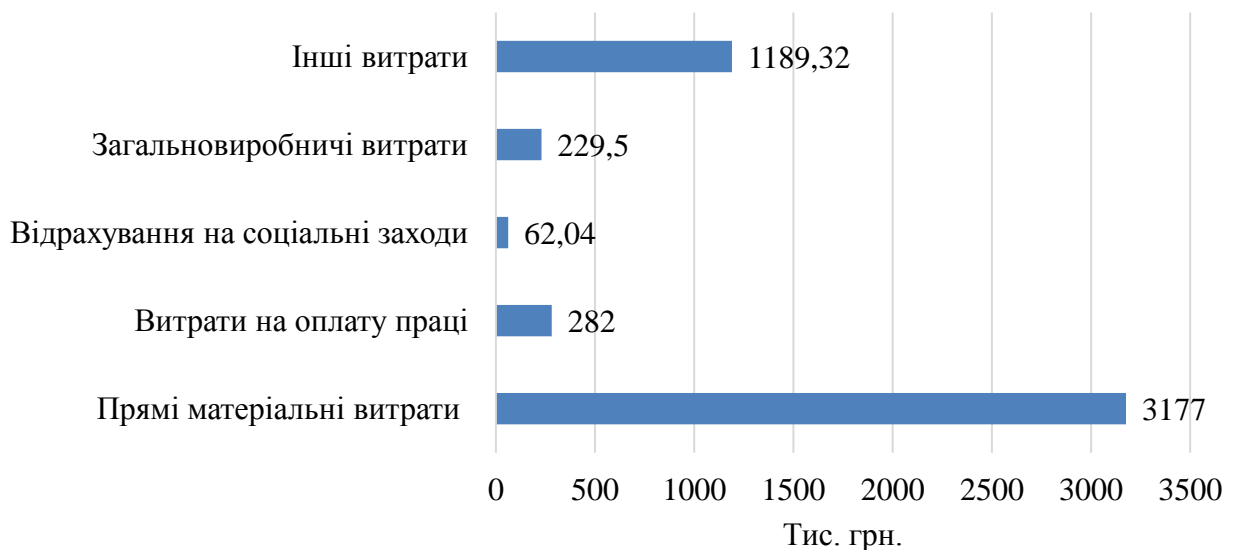

Рисунок 2.4 – Складові повної собівартості виробництва пшениці ярої ТЗОВ «Укрполь-2005» у 2020 р., тис. грн.

Виробнича собівартість пшениці ярої ТЗОВ «Укрполь-2005» у 2020 році при цьому становила 3750,54 тис. грн., а повна собівартість - 4939,9 тис. грн. З

рисунку видно, що найбільша величина витрат, а саме 3177,0 тис. грн., припадала на прямі матеріальні витрати при виробництві зерна ярої пшениці.

Структура повної собівартості зерна пшениці ярої ТзОВ «Укрполь-2005» у 2020 р (у відсотках) наведена на рис. 2.5.

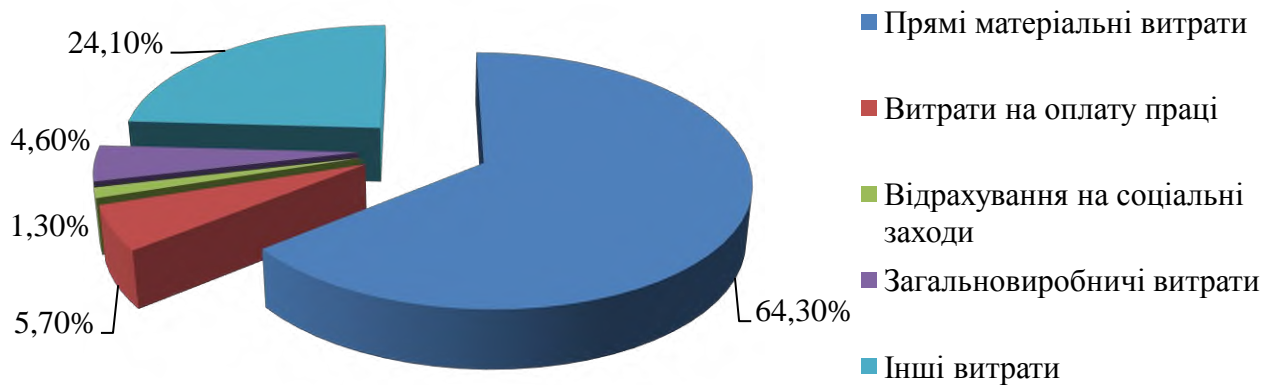

Рисунок 2.5 – Структура повної собівартості зерна пшениці ярої ТзОВ «Укрполь-2005» у 2020 році

Так, при виробництві пшениці ярої прямі матеріальні витрати склали 3177,0 тис. грн., або 64,3% від загальної собівартості. Частка інших витрат також була значною і при цьому становила 24,1% від загальної суми витрат.

Частка решти витрат (витрати на оплату праці, відрахувань на соціальні заходи, загальновиробничих витрат) при цьому сумарно складала 11,6%.

Структура прямих матеріальних витрат при виробництві пшениці ярої відображена на рис. 2.6.

Вони включають насіння та посадковий матеріал, засоби захисту рослин, мінеральні добрива, паливно-мастильні матеріали.

Рисунок 2.6 – Структура матеріальних витрат ТзОВ «Укрполь-2005» при виробництві пшениці ярої у 2020 р.

Дані рисунку 2.6 засвідчують, що найбільшу частку у структурі матеріальних витрат ТзОВ «Укрполь-2005» при виробництві пшениці ярої у 2020 році - 79,7% від їх загальної суми, займали витрати на придбання мінеральних добрив та засобів захисту рослин. Другу позицію у досліджуваному періоді займали витрати на закупівлю насіння та посадкового матеріалу (їх частка дорівнювала 10,4% суми матеріальних витрат), а третю – витрати на пальне і мастильні матеріали (9,9% загальної величини матеріальних витрат).

Також розглянемо дані собівартості виробництва ТзОВ «Укрполь-2005» кукурудзи на зерно. Виробнича собівартість вирощування даної сільськогосподарської культури становила 2673,0 тис. грн., а сума повної собівартості дорівнювала 3358,7 тис. грн. Отже, частка затрат на виробництво зерна кукурудзи у загальній структурі витрат була рівна 79,6%. Рисунок 2. графічно відображає величину окремих елементів структури повної собівартості даної сільськогосподарської культури ТзОВ «Укрполь-2005».

Структура повної собівартості кукурудзи на зерно ТзОВ «Укрполь-2005» у 2020 році наведена на рис. 2.7.

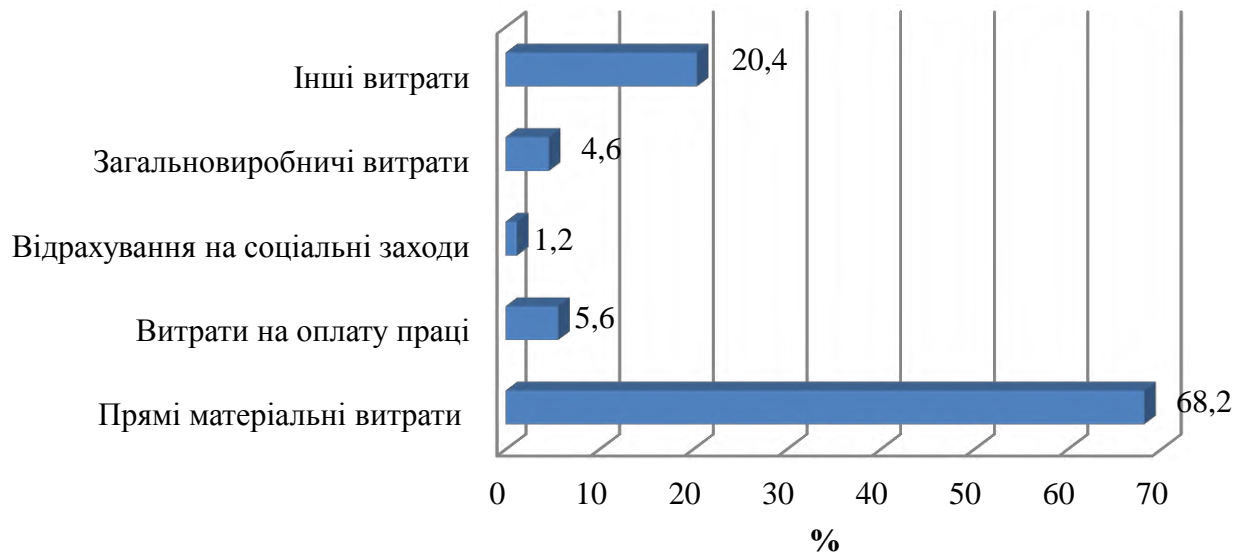

Рисунок 2.7 – Структура повної собівартості кукурудзи на зерно ТзОВ «Укрполь-2005» у 2020 р., тис. грн.

Дані рис. 2.7 показують, що при виробництві кукурудзи на зерно прямі матеріальні витрати склали 3177,0 тис. грн., або 64,3% від загальної собівартості. Частка інших витрат також була значною і при цьому становила 24,1% від загальної суми витрат. Сума частки решти витрат (витрати на оплату праці, відрахувань на соціальні заходи, загальновиробничих витрат) при цьому складала 11,6%. Структура прямих матеріальних витрат на виробництво кукурудзи на зерно відображена на рис. 2.8.

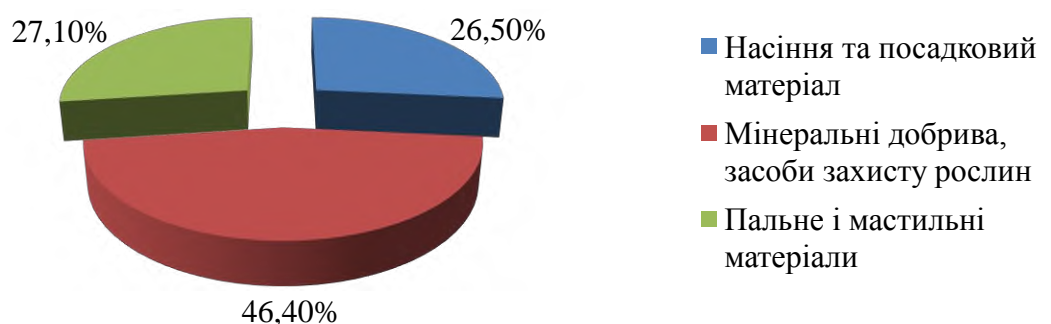

Рисунок 2.8 – Структура матеріальних витрат ТзОВ «Укрполь-2005» при виробництві кукурудзи на зерно у 2020 р.

Дані рисунку 2.8 засвідчують, що переважаюча частка у структурі матеріальних витрат ТзОВ «Укрполь-2005» при виробництві кукурудзи припадала на витрати на придбання мінеральних добрив та засобів захисту рослин (46,4%). Другу позицію у досліджуваному періоді займали витрати на паливо і мастильні матеріали (27,1%), на третій позиції були витрати закупівлю насіння та посадкового матеріалу (їх частка дорівнювала 26,5% від суми матеріальних витрат).

Також розглянемо дані собівартості виробництва ТзОВ «Укрполь-2005» кукурудзи на зерно. Виробнича собівартість вирощування даної культури становила 2673,0 тис. грн., а сума повної собівартості дорівнювала 3358,7 тис. грн. Отже, частка затрат на виробництво зерна кукурудзи у загальній структурі витрат була рівна 79,6%.

Рисунок 2.9 графічно відображає величину окремих елементів структури повної собівартості даної сільськогосподарської культури ТзОВ «Укрполь-2005».

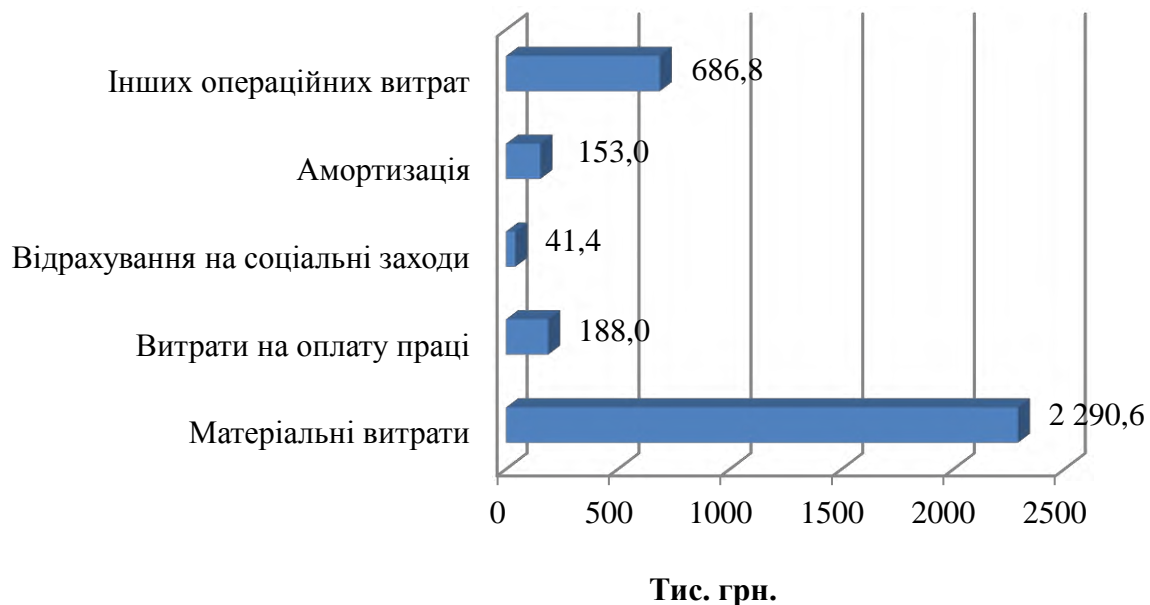

Рисунок 2.9 – Структура повної собівартості кукурудзи на зерно ТзОВ «Укрполь-2005» у 2020 р., тис. грн.

Отже, у структурі повної собівартості кукурудзи на зерно ТзОВ «Укрполь-2005» у 2020 році найбільші суми коштів припадали на матеріальні витрати (2290,6 тис. грн.) та інші операційні витрати (685,8 тис. грн.).

Дані розрахунку урожайності сільськогосподарських культур ТзОВ «Укрполь-2005» наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Розрахунок урожайності сільськогосподарських культур ТзОВ «Укрполь-2005»

Роки	Площа, га	Вироблено продукції, ц	Урожайність, ц/га
Пшениця яра			
2018	123,6	6489,0	52,5
2019	125,0	6450,0	51,6
2020	116,0	5811,6	50,1
Кукурудза на зерно			
2018	102,1	7014,3	68,7
2019	104,0	7768,8	74,7
2020	111,4	5703,7	51,2

З даних табл. 2.2 робимо висновок про те, що урожайність пшениці ярої ТзОВ «Укрполь-2005» у 2018-2020 роках відзначалась тенденцією до спаду. Загалом зниження даного показника за вказаний період складала 4,6%. Що стосується урожайності кукурудзи на зерно, то у 2019 році порівняно з 2018 роком вона зросла на 6 ц/га, або 8,7%. А у 2020 році урожайність даної культури знизилася на 23,5 ц/га, або на 31,5%. Таке падіння врожайності було викликано природно-кліматичними факторами і загалом відповідає тим змінам урожайності, що були характерні для сільськогосподарських підприємств в Україні загалом.

Графічно динаміка урожайності пшениці ярої та кукурудзи на зерно ТзОВ «Укрполь-2005» у 2020 р. відображено на рис. 2.10.

Крім сільськогосподарських культур, ТзОВ «Укрполь-2005» спеціалізується на вирощуванні бройлерів.

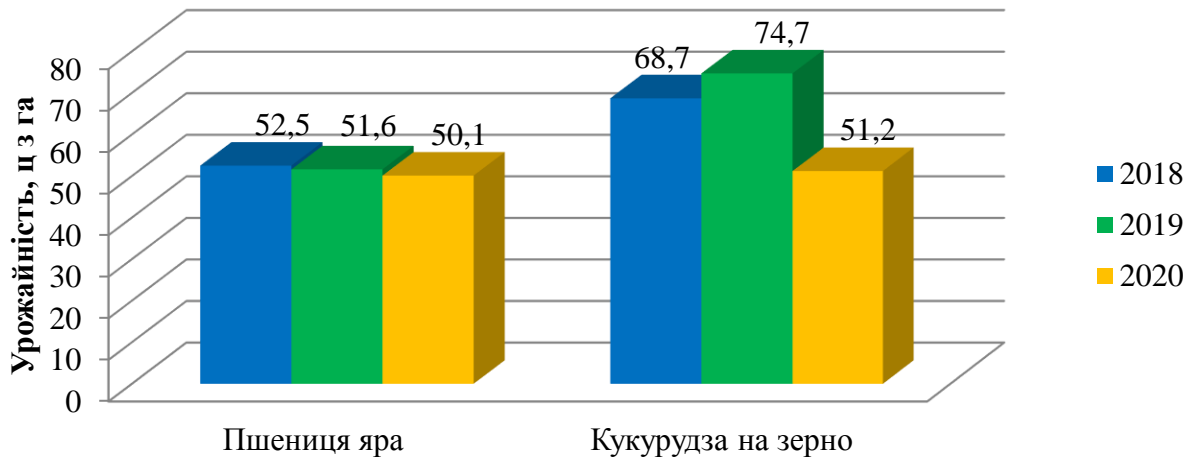

Рисунок 2.10 – Динаміка урожайності сільськогосподарських культур ТЗОВ «Укрполь-2005» у 2020 р., тис. грн.

Ринок курей птиці на даний час активно розвивається, існує значний попит споживачів на якісну, відносно дешеву та корисну продукцію. Продуктивність птиці залежить від того, яке співвідношення між витраченими кормами, необхідними для вирощування кілограма м'яса. У м'ясному напрямку перші позиції належать бройлерам.

Кількість поголів'я птиці ТЗОВ «Укрполь-2005» за 2018-2020 роки відображена на рис. 2.11.

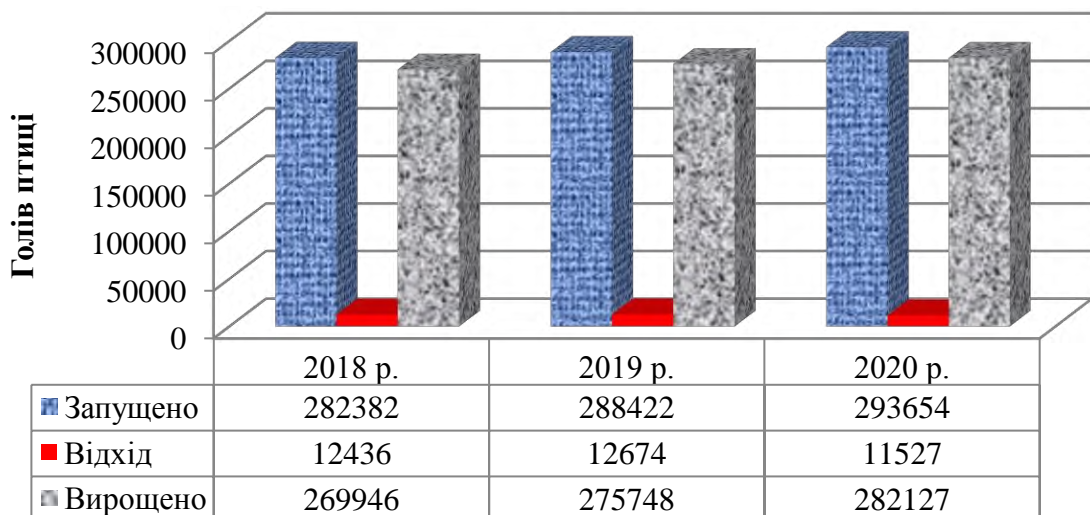

Рисунок 2.11 – Кількість поголів'я птиці ТЗОВ «Укрполь-2005» за 2018-2020 роки

Як бачимо з даного рисунку, у 2018-2020 роках поголів'я птиці ТзОВ «Укрполь-2005» зростало, а відхід птиці дещо збільшився у 2019 році порівняно з попереднім, проте зменшився у 2020 році, що свідчить про використання більш прогресивних технологій вирощування бройлерів, які дозволяють зменшити втрати. На результативність процесу вирощування бройлерів впливає ряд важливих чинників: умови вирощування - задоволення потреб птиці у повітрообміні, сприятливій температурі, площі, якості повітря; здійснення профілактики захворювань та їх лікування; забезпечення правильною структурою кормів, технологіями годування, напування курей та ін.

Харчовий раціон курей залежить від їх віку, що проілюстровано на рис. 2.12.

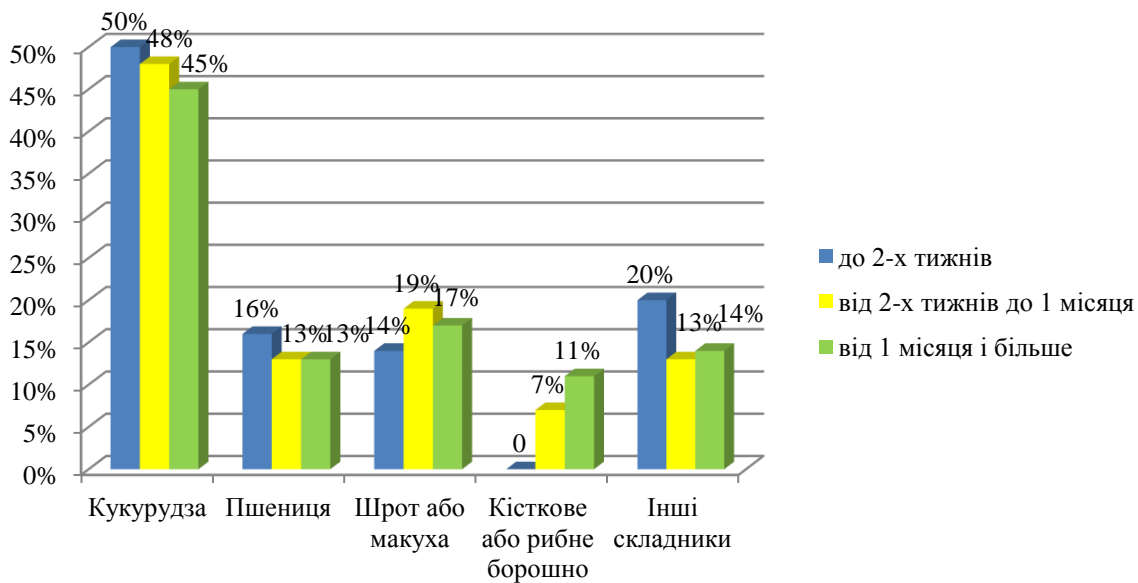

Рисунок 2.12 - Склад харчового раціону бройлерів ТзОВ «Укрполь-2005»

Так, якщо у перші два тижні життя бройлерів кукурудза складає 50% їх раціону, то у подальшому вона поступово зменшується до 45%. Частка пшениці у раціоні також спадає, а кісткового або рибного борошна, кормового жиру, трав'яного борошна, кормових дріжджів відповідно зростає.

2.3 Аналіз структури загальних операційних витрат та показників ефективності діяльності підприємства

Оскільки результати роботи ТзОВ «Укрполь-2005» у значній мірі залежать від затрат операційної діяльності, то доцільним є розглянути їх динаміку і структуру. Дані, якими відзначалася структура операційних витрат діяльності товариства у 2019 році, можна простежити з рис. 2.13.

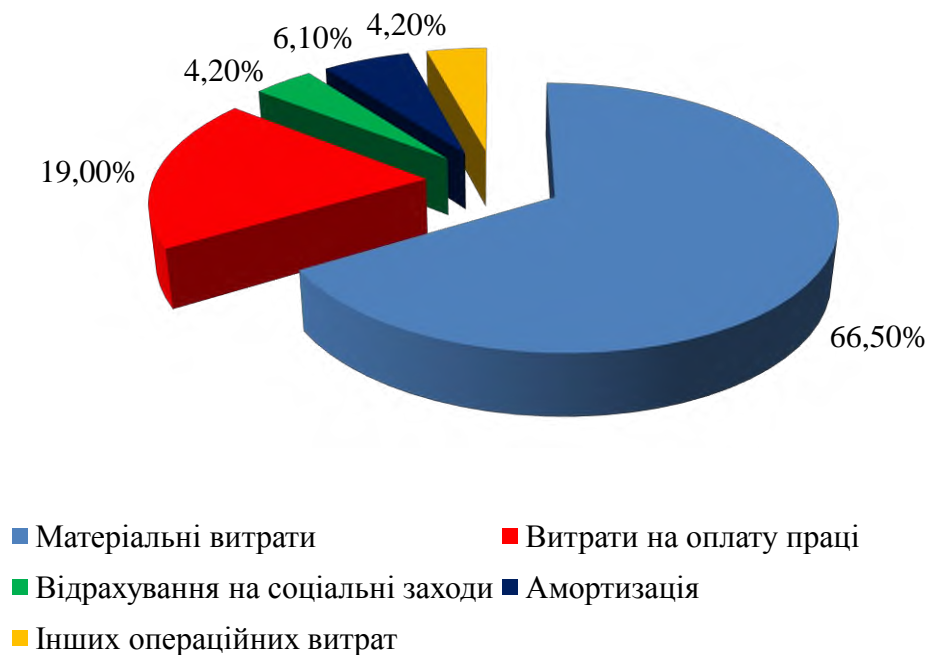
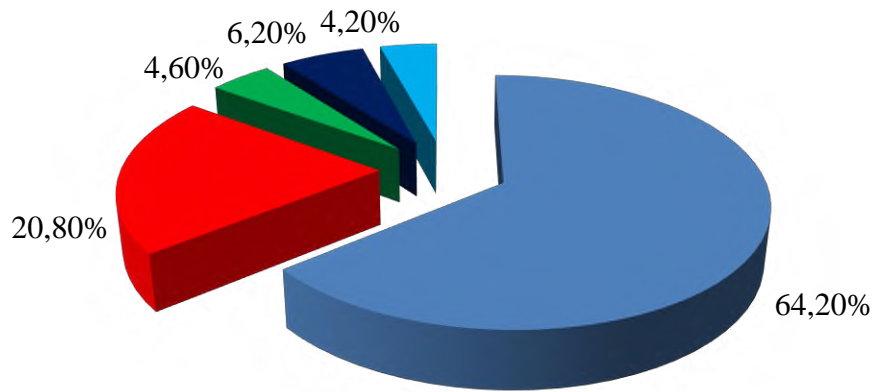

Рисунок 2.13 – Структура операційних витрат ТзОВ «Укрполь-2005» у 2019 році

Внаслідок дослідження структури операційних витрат ТзОВ «Укрполь-2005» у 2019 році можна зробити висновок, що найбільша питома вага у ній припадала на матеріальні витрати, що були здійснені на виробництво сільськогосподарської продукції та надання послуг підприємством – 66,5%. Витрати на оплату праці склали 19,0%, а відрахування на соціальні заходи – 4,2%. Частка амортизації була рівна 6,1%, а інших операційних витрат - 4,2%.

Структуру операційних витрат діяльності ТзОВ «Укрполь-2005» у 2020 році наведено на рис. 2.14.

- Матеріальні витрати
- Витрати на оплату праці
- Відрахування на соціальні заходи
- Амортизація
- Інших операційних витрат

Рисунок 2.14 - Структура операційних витрат ТзОВ «Укрполь-2005» у 2020 році

Як показують дані рисунку 2., у 2020 році в структурі операційних витрат ТзОВ «Укрполь-2005» порівняно з 2019 роком відбулось зменшення частки, що припадала на матеріальні витрати - на 1,3%, нарощування величини частки витрат на оплату праці (на 1,8%), а також відрахувань на соціальні заходи (на 0,4%) й амортизаційних відрахувань (на 0,1%). Також відбулося зростання частки інших операційних витрат (на 0,1%). Змін у структурі інших операційних витрат ТзОВ «Укрполь-2005» у 2020 році не відбулося, вони залишалися рівними 4,2% від загальної суми даних витрат.

Визначимо показники, на основі яких можна зробити висновок щодо ефективності використання основних фондів ТзОВ «Укрполь-2005» у 2018 – 2020 рр. на основі аналізу інформації, що відображена у таблиці 2.3.

З даних цієї таблиці випливає висновок, що у 2020 році відбулося збільшення показника фондівіддачі основних виробничих фондів товариства, аналогічні тенденції були характерні для динаміки фондівіддачі активної частини основних фондів. Збільшення фондівіддачі відбувалося за рахунок зростання обсягів випуску продукції підприємства, темпи зростання яких

випереджували темпи збільшення середньорічної вартості основних виробничих фондів.

Таблиця 2.3 – Показники ефективності використання основних фондів ТзОВ «Укрполь-2005»

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Абсолютне відхилення	
				2019 р. від 2018 р.	2020 р. від 2019 р.
Товарна продукція, тис. грн.	23740,3	31444,4	38427,4	7704,1	6983
Чистий прибуток	-7560,3	-2656,6	-937,5	4903,7	1719,1
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	8794,3	10868,0	12391,0	2073,7	1523,0
Вартість активної частини основних фондів, тис. грн.	5716,3	7171,9	8425,9	1455,6	1254,0
Фондовіддача основних виробничих фондів	2,70	2,89	3,10	0,19	0,21
Фондовіддача активної частини основних фондів	4,15	4,38	4,56	0,23	0,18
Фондомісткість основних виробничих фондів	0,37	0,35	0,32	-0,02	-0,03
Фондомісткість активної частини основних фондів	0,24	0,23	0,22	-0,01	-0,01
Рентабельність ОФ	-85,97	-24,44	-7,57	61,53	16,87
Рентабельність активної частини ОФ	-132,26	-37,04	-11,13	95,22	25,91

Фондомісткість продукції ТЗОВ «Укрполь-2005», навпаки, зменшувалася у 2019 та 2020 роках порівняно з попередніми роками, що говорить про покращення ефективності використання основних фондів.

Показники рентабельності діяльності ТЗОВ «Укрполь-2005» у 2018-2020 роках показано у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Показники рентабельності діяльності ТЗОВ «Укрполь-2005» у 2018-2020 роках

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Абсолютне відхилення	
				2019 р. від 2018 р.	2020 р. від 2019 р.
1	2	3	4	5	6
Товарна продукція, тис. грн.	23740,3	31444,4	38427,4	7704,1	6983,0
Операційні витрати	31300,6	34101,0	38427,4	2800,4	4326,4
Рентабельність продажів	-31,8	-8,4	-2,4	23,4	6,0
Чистий прибуток	-7560,3	-2656,6	-937,5	4903,7	1719,1
Рентабельність операційних витрат (гр.3 : гр. 2)	-24,15	-7,79	-2,44	16,36	5,35
Середьорічна сума власного капіталу	32680,0	32122,9	33715,6	-557,1	1592,7
Рентабельність власного капіталу (гр.3: гр. 5)	-23,13	-8,27	-2,78	14,86	5,49

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6
Середньорічна сума активів	42870,1	42159,2	45245,9	-710,9	86,7
Рентабельність активів (гр.3: гр. 7)	-17,64	-6,30	-2,07	11,34	4,23
Середньорічна сума основних фондів та нормованих оборотних коштів	27542,2	28231,2	28201,5	689,0	-29,7
Рентабельність виробництва (гр.3: гр. 9)	-27,45	-9,41	-3,32	18,04	6,09

За даними табл. 2.4 робимо висновок, що показники рентабельності товариства зростали, хоча протягом усього досліджуваного періоду внаслідок збитковості діяльності вони були від'ємними. Отже, ефективність діяльності ТЗОВ «Укрполь-2005» мала позитивну тенденцію. На даний час підприємство стоїть перед завданням подолання збитковості і виходу на прибутковий рівень.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЗОВ «УКРПОЛЬ-2005»

3.1 Заходи щодо впровадження підприємством переробки курячого м'яса

З метою здійснення переробки кінцевої продукції бройлерного виробництва ТзОВ «Укрполь-2005» та зростання його прибутку пропонуємо налагодити на підприємстві виготовлення курячих паштетів. Це продукти, що мають переважний вміст м'яса і є пастоподібними. Виробництво паштетів на сьогодні виступає як високотехнологічний процес, який сприяє збереженню корисності продукту та його смакових якостей.

При виробництві паштетів можуть використовуватися різні м'ясні інгредієнти, включаючи низькосортні обрізки, субпродукти, що мають низькі функціональні властивості. У якості основної сировини для м'ясних паштетів використовується сире та стерилізоване м'ясо, а також печінка. Використання сировини здійснюється в охолодженому стані чи після розморожування. Технологічний процес передбачає вимочування субпродуктів після їх очищення у холодній воді протягом кількох годин.

На початковому етапі виробництва проводиться оброблення сировини. Попередньо вимочене м'ясо варять, поки не буде спостерігатися відокремлення м'якушевої тканини від кісток. Наступний крок - охолодження м'яса до температури, не нижчої від 50°C. Після цього м'якушеву частину відокремлюють від кісток, хрящів, інших неїстівних частин, а пізніше охолоджують до 12 ° Цельсія.

На наступному етапі проводять огляд сировини, її промивання у поточній воді, нарізання шматками масою біля 500 г, а потім бланшування протягом 15 - 20 хвилин.

Наступним етапом технологічного процесу виробництва курячих паштетів є очищення цибулі, її подрібнення на м'ясорубці, обсмажування у жирі до золотистого кольору та подрібнення на вовчку. Моркву також очищують, промивають холодною водою, нарізають колами або півколом, пасерують, тоді подрібнюють.

Потім для виробництва паштету необхідно здійснити приготування фаршу. Для цього здійснюється подрібнення охолодженох вареної, смаженої сировини на м'ясорубках, а потім - на кутері протягом 5 - 8 хвилин до пастоподібної консистенції.

У чашу кутера в першу чергу завантажують твердішу сировину, а потім - м'яку. У процесі подрібнення здійснюють додавання спецій, цибулі, моркви, кухонної солі та бульйону згідно з рецептурою. Потім проводять формування вагових паштетів. Для цього паштетну масу розміщують у спеціальні металеві форми місткістю 1,0 — 2,5 кг. Попередньо форми необхідно змащувати жиром.

Наступною стадією технологічного процесу є термооброблення паштетів. Для цього проводять запікання фаршу в формах у ротаційній печі протягом 2 — 3 годин. Температуру при цьому поступово піднімають від 90 до 145°C.

Рецептура виробництва курячого паштету наведена у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Рецептура виробництва ТзОВ «Укрполь-2005» курячого паштету

Види сировини	Одиниця виміру	Затрати сировини
М'ясо куряче	кг	28,0
Печінка куряча	кг	36,0
Морква варена	кг	5,5
Бульйон курячий	л	16,0
Яйця курячі (20 шт.)	шт	22
Масло вершкове	кг	16,0
Сіль кухонна	кг	1,1
Перець чорний мелений	кг	0,04
Мускатний горіх мелений	кг	0,03

Обладнання, яке необхідно закупити ТзОВ «Укрполь-2005», відображено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 - Перелік обладнання, необхідного для впровадження виробництва курячих паштетів на ТзОВ «Укрполь-2005»

Найменування обладнання	Ціна за одиницю, грн.	Кількість, од.	Вартість, грн.
Стіл виробничий з бортом і полицею	3 590	2	7180
Мийки кухонні	3320	2	6640
Плита індукційна	16 020	1	16 020
Казан електричний для приготування їжі	37670	1	37670
Сковорода електрична	24 710	1	24 710
Промислова м'ясорубка	9 950	1	9 950
Кутер	72 850	1	72 850
Піч ротаційна	376 020	1	376 020
Форма прямокутна для випікання	60	60	3600
Ножі, кухонний інвентар	-	-	2160
Разом			556800

Як видно з табл. 3.2, загальні витрати, які планується спрямувати на закупівлю обладнання, потрібного для введення виробництва курячих паштетів на ТзОВ «Укрполь-2005», становитимуть 556800 грн.

Після проведення термооброблення паштетну масу доцільно розфасувати на окремі порції масою від 100 до 250 г у пакувальні матеріали. Під час фасування температура паштетів повинна бути не нижчою ніж 70° Цельсія. Розфасовані та упаковані у тару паштети потрібно охолодити при температурі 0-4 °С протягом 10 год. Після уього охолоджені паштети планується загортати у жиростійкий папір чи пергамент. Зберігання м'ясних паштетів на підприємстві та їх реалізація у торговельній мережі проводиться при температурі від 0 до 8°С та відносній вологості повітря біля 80-85%.

Крім витрат на придбання обладнання, які пропонується використати для впровадження виробництва курячих паштетів – 556,8 тис грн., потрібно також розрахувати:

- витрати, здійснені у зв'язку з транспортуванням обладнання. Їх вартість обчислюємо у розмірі 5% від вартості запропонованого до впровадження обладнання:

$$556,8 \cdot 5/100 = 27,8 \text{ тис. грн.};$$

- витрати, які потрібно здійснити для виконання монтажних робіт. Їх суму плануємо на рівні 4% від вартості обладнання, що буде впроваджене:

$$556,8 \cdot 4/100 = 22,3 \text{ тис. грн.};$$

- витрати, що потрібно здійснити на проведення пусконаладжувальних робіт. Їх приймаємо на рівні 3,5% від вартості кухонного обладнання:

$$556,8 \cdot 3,5/100 = 19,5 \text{ тис. грн.};$$

- інші витрати (їх величину плануємо на рівні 4,5% від вартості обладнання:

$$556,8 \cdot 4,5/100 = 25,1 \text{ тис. грн.}$$

Результаті проведених вище розрахунків наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Розрахунок початкових витрат ТзОВ «Укрполь-2005» на реалізацію проекту, пов'язаного із закупівлею й введенням в експлуатацію обладнання по виробництву курячих паштетів

Вид витрат	Сума, тис. грн.
Вартість технологічного устаткування	556,8
Витрати на транспортування	27,8
Монтажні роботи	22,3
Пусконаладжувальні роботи	19,5
Інші витрати	25,1
Разом витрат	651,5

Загальні витрати, які необхідно вкласти ТзОВ «Укрполь-2005» для придбання, введення в дію обладнання для налагодження виробництва курячих паштетів, будуть рівні 651,5 тис. грн.

Розрахуємо поточні витрати товариства, що виникнуть у процесі виробництва курячих паштетів.

Розрахунок прогнозованої собівартості виробництва та реалізації ТзОВ «Укрполь-2005» курячих паштетів наведемо у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Прогнозована собівартість річного обсягу виробництва курячих паштетів

Елементи витрат	Сума, тис. грн.
Сировина	1365,7
Електроенергія	111,8
Витрати на оплату праці	184,1
Відрахування на соціальні заходи	69,9
Амортизація обладнання	190,1
Інші витрати	41,7
Всього виробничих витрат	1963,3
Збутові витрати	108,0
Всього витрат	2071,3

За даними таблиці 3.4 робимо висновок, що прогнозована річна собівартість виробництва курячих паштетів ТзОВ «Укрполь-2005» становитиме 2071,3 тис. грн.

Проектні фінансові результати ТзОВ «Укрполь-2005», яке підприємство одержить від запровадження виробництва курячих паштетів, наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Проектні фінансові результати ТзОВ «Укрполь-2005» від запровадження випуску курячих паштетів, тис. грн.

Показники	Роки				
	2022	2023	2024	2025	2026
Чистий дохід від реалізації продукції	2376,7	2376,7	2376,7	2376,7	2376,7
Собівартість продукції	2071,3	2071,3	2071,3	2071,3	2071,3
Додатковий прибуток до оподаткування	305,4	305,4	305,4	305,4	305,4
Податок на прибуток	55,0	55,0	55,0	55,0	55,0
Додатковий чистий прибуток	250,4	250,4	250,4	250,4	250,4

Отже, сума одержаного за рік чистого прибутку ТзОВ «Укрполь-2005» від даної пропозиції становитиме 250,4 тис. грн. Розрахунок величини прогнозованих річних грошових потоків наведемо на рис. 3.1.

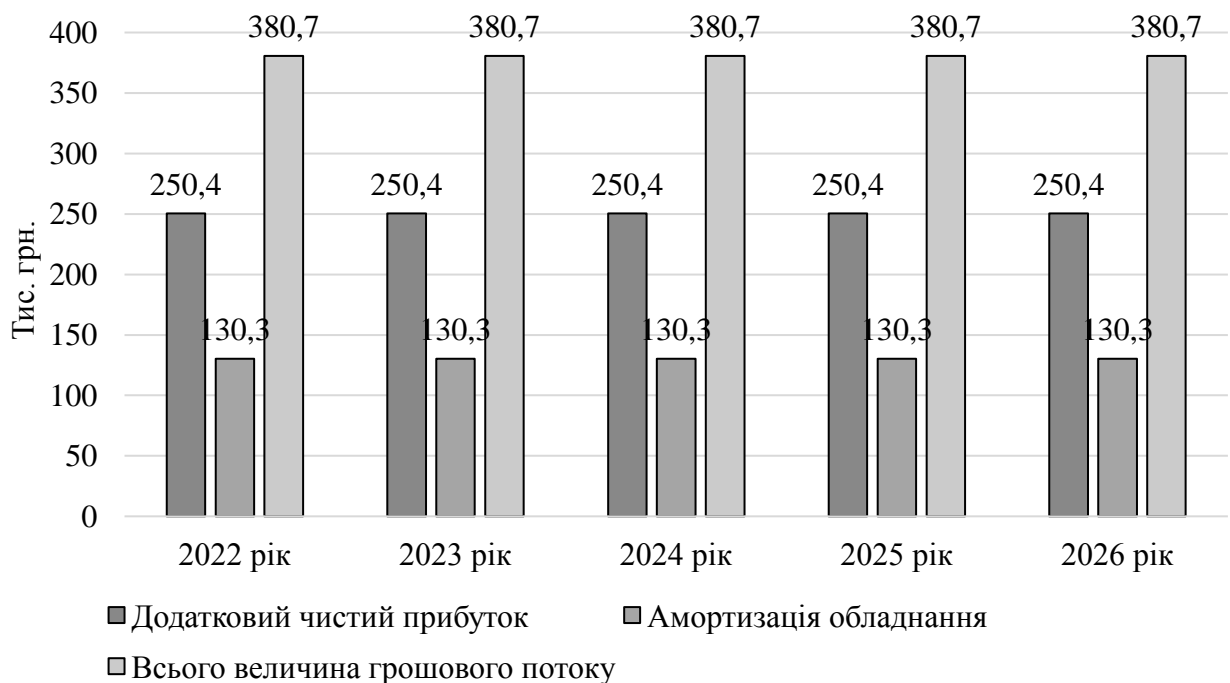

Рисунок 3.1 – Складові та суми річних грошових потоків ТзОВ «Укрполь-2005» від впровадження виробництва курячих паштетів, тисяч гривень

З даних рис. 3.1 видно, що величина річних грошових потоків, які планується одержати від впровадження виробництва курячих паштетів, буде щорічно рівною 380,7 тис. грн. протягом періоду реалізації цього проекту.

Розрахуємо величину дисконтованих грошових потоків проекту, що розглядається, при значенні дисконтної ставки 20%, а результати покажемо на рис. 3.2.

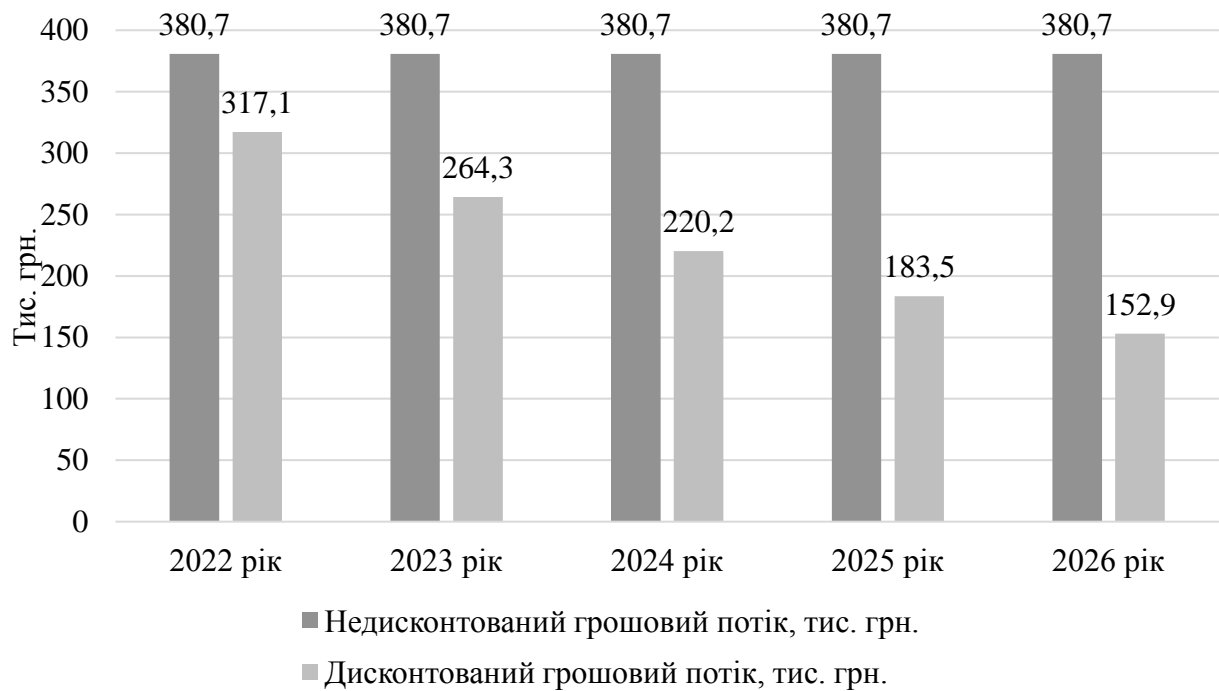

Рисунок 3.2 - Динаміка грошових потоків від впровадження виробництва курячих паштетів

Загальна сумарна величина дисконтованих грошових потоків від впровадження даного проекту за п'ять років дорівнюватиме 1138,0 тис. грн.

Щоб визначити економічну доцільність реалізації проекту, потрібно знайти значення показників терміну окупності проекту (простого й дисконтованого), індексу прибутковості та чистої теперішньої вартості.

Індекс прибутковості визначимо за формулою (3.1):

$$P_i = \frac{\sum_{t=0}^n \frac{Pt}{(1+i)^t}}{IC}, \quad (3.1)$$

де P_i – значення показника індексу прибутковості;

n – кількість років, протягом якої буде відбуватися реалізація даного проекту;

P_t – сума грошового потоку, що планується одержати в t -році, грн.;

IC – величина капітальних вкладень в даний проєкт, грн.;

i – ставка дисконтування.

Обчислимо індекс прибутковості для даного проєкту:

$$1138,0 / 651,5 = 1,75.$$

Для розрахунку значення показника, що характеризує величину чистої теперішньої вартості проєкту (NPV), скористаємося формулою:

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{Pt}{(1+i)^t} - I. \quad (3.2)$$

Обчислимо суму NPV даного проєкту:

$$NPV = 1138,0 - 651,5 = 486,5 \text{ тис. грн.}$$

З проведених обчислень видно, чиста теперішня вартість запропонованого до реалізації проєкту ТзОВ «Укрполь-2005» щодо впровадження виробництва курячих паштетів дорівнює 486,5 тис. грн. Це значно перевищує 0, тому проєкт варто прийняти.

Простий період окупності здійснених капітальних затрат на проєкт впровадження виробництва курячих паштетів обчислимо шляхом поділення величини початкових затрат вище згаданого проєкту на суму річного (недисконтованого) грошового потоку:

$$651,5 / 380,7 = 1,71 \text{ року.}$$

Отже, простий період окупності цього проєкту становитиме 1 рік 8,5 місяців.

Дисконтований період окупності становитиме для вище викладеного проекту 2 роки 4 місяці.

Показники, які дають уявлення про економічну ефективність впровадження ТзОВ «Укрполь-2005» виробництва курячих паштетів, узагальнено відображено у табл. 3.6.

Таблиця 3.6 – Показники економічної ефективності впровадження ТзОВ «Укрполь-2005» виробництва курячих паштетів

№ п/п	Показники проекту	Значення показника
1.	Початкові витрати проекту, тис. грн.	651,5
2.	Чиста теперішня вартість, тис. грн.	486,5
3.	Індекс прибутковості	1,75
4.	Простий термін окупності	1,71 року
5.	Дисконтований термін окупності	2 роки 4 місяці

За даними табл. 3.6, чиста теперішня вартість проекту значно перевищує 0 і дорівнює 486,5 тис. грн., індекс прибутковості складає 1,75, що більше 1, а дисконтований термін окупності становить 2 роки і 4 місяці, що є прийнятним. Отже, показники економічної ефективності впровадження виробництва досліджуваним підприємством курячих паштетів є достатніми, що говорить про економічну доцільність внесених пропозицій для їх реалізації ТзОВ «Укрполь-2005».

3.2 Впровадження вирощування ТзОВ «Укрполь-2005» нового гібриду кукурудзи

Одним з напрямів, який буде сприяти покращенню результатів операційної діяльності ТзОВ «Укрполь-2005», підвищенню ефективності виробництва, є пропоновані заходи щодо підвищення урожайності сільськогосподарських культур, які вирощуються даним підприємством. Вважаємо за доцільне

впровадити підприємством вирощування нового гібриду кукурудзи СІ ФОТОН, що відзначається високою врожайністю, гарно реагує на поліпшення умов, у яких проходить його вирощування, є чутливим на високий агрофон. Цей гібрид є простим модифікованим і відноситься до категорії середньостиглих (ФАО-300). Він має зубоподібний тип зерна, відзначається вмістом крохмалю на рівні 72-74%. Кожен качан має від 16 до 18 рядів зерен. Площа посівів, яку планується відвести під посів даної культури - 50 га.

Висота рослини складає біля 250-270 см, довжина качана становить до 22-23 см, висота прикріплення качана дорівнює 85-95 см, качан має циліндричну форму, у кожному ряду знаходиться 40-42 зерен, зерно жовте, кременисто-зубовидне, стрижень червоний. Маса 1000 зерен становить біля 290-300 г. Сорт є дуже стійким до вилягання, стійким до ураження хворобами, до пошкодження шкідниками, холодостійким.

Отримання високого врожаю вимагає встановлення оптимальних технологічних заходів, які забезпечують його правильне вирощування. Це дасть змогу повністю реалізувати потенційні можливості сорту, враховуючи його якісні показники та урожайність. Технологія вирощування даної культури вимагає чіткого дотримання переліку необхідних агротехнічних заходів, строків їх проведення, а також використання кращих попередників.

Завдяки своєчасному та якісному обробітку ґрунту, що здійснюється під посів гібриду кукурудзи СІ ФОТОН, буде оптимально забезпечена можливість збереження запасів вологи у ґрунті, зменшити забур'яненість посівів, покращити поживність ґрунту, запобігти ураженню кукурудзи хворобами і шкідниками. Внаслідок цього буде створено умови для появи дружніх сходів, що в майбутньому приведе до формування високого врожаю. Основний обробіток ґрунту, який проводиться восени, включає оранку глибиною 25-27 см.

Обчислимо загальні прямі витрати ТзОВ «Укрполь-2005» у розрахунку на 50 га посівної площі. Напочатку обчислимо витрати, необхідні для забезпечення товариства насіннєвим матеріалом. Насіння, яке призначене для сівби, має володіти високою життєздатністю за своєї схожостю, силою росту, вагою зерна

та іншими характеристиками. Важливо також, щоб була забезпечена висока чистота насіннєвого зерна від насіння бур'янів, інших домішок.

Розрахуємо витрати на закупівлю насіння гібриду кукурудзи СІ ФОТОН та його доставку. Ціна насіння зерна даного сорту – 3185 грн./посівну одиницю, яка становить 80 тис. насінин. Оскільки для посіву на 1 га площі необхідно затратити 80 тис. насінини, то загальні витрати коштів на посів 50 га площі складатимуть:

$$80000/80000 \times 3185 \times 50 = 159250 \text{ грн.}$$

Приймаючи витрати, пов'язані з доставкою зерна кукурудзи на підприємство, на рівні 6% від суми витрат на його закупівлю, отримаємо:

$$159250 \times 0,06 = 9555 \text{ грн.}$$

Тоді всього на здійснення закупівлі, а також доставки зерна кукурудзи необхідно буде витратити:

$$159250 + 9555 = 168805 \text{ грн.}$$

Розрахунок прямих витрат на вирощування ТЗОВ «Укрполь-2005» нового сорту СІ ФОТОН у розрахунку на 50 га площі поданий у таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 – Розрахунок прямих витрат на вирощування гібриду кукурудзи СІ ФОТОН

Вид робіт	Сума затрат, грн.
Закупівля насіння кукурудзи, його доставка	168805
Основний обробіток ґрунту (оранка)	31134,9
Передпосівний обробіток та сівба	31134,9
Догляд за посівами (внесення мінеральних добрив, гербіцидів та боротьба з шкідниками)	379642,2
Збирання урожаю	35562,6
Інші витрати	125443,0
Разом	772622,6

Валовий збір зерна кукурудзи гібриду СІ ФОТОН при здійсненні його посіву на 50 га посівів можна розрахувати як добуток урожайності на заплановану площу посівів:

$$ВЗ = 120 \times 50 = 6000 \text{ ц.}$$

Прогнозована ціна зерна кукурудзи гібриду СІ ФОТОН з врахування ПДВ дорівнює 5650 грн. за одну тону. Ціна без врахування ПДВ:

$$5650 - 1130 = 4520 \text{ грн./т.}$$

Значення запланованого чистого доходу (Чд), що буде отриманий ТзОВ «Укрполь-2005» при вирощуванні нового гібриду кукурудзи, розраховуємо за формулою

$$\text{Чд} = \text{Ц} \times \text{ВЗ}, \quad (3.3)$$

де Ц – ціна 1т зерна кукурудзи, яка прогнозується у сумі 4520 грн./т.

$$\text{Чд} = 4520,0 \text{ грн./т} \times 600 \text{ т} = 2712000 \text{ грн.}$$

Тоді для обчислення суми прибутку досліджуваного підприємства, що буде одержаний даним товариством від вирощування нового гібриду кукурудзи при використанні методу калькулювання «директ-костінг», необхідно знайти різницю між чистим доходом в сумою прямих витрат, здійснених при вирощуванні гібриду СІ ФОТОН, тобто:

$$2712000,0 - 772622,6 = 1939377,4 \text{ грн.}$$

Проведемо розрахунок величини додатково отриманого прибутку ТзОВ «Укрполь-2005» внаслідок впровадження вирощування кукурудзи гібриду СІ ФОТОН порівняно з традиційним сортом. Урожайність традиційного сорту складала 12 т/га. Тоді при застосуванні традиційних сортів кукурудзи валовий збір ТзОВ «Укрполь-2005» з площі 50 га дорівнював 375 т. При незмінних прямих витратах (772622,6 грн.) та ціни реалізації кукурудзи (4520 грн за т.) прибуток товариства до впровадження нового сорту складав:

$$1695000 - 772622,6 = 922377,4 \text{ грн.}$$

Тоді економічний ефект (Ек) від даної пропозиції буде обчислюватися як різниця прибутку після і до впровадження вирощування гібриду кукурудзи СІ ФОТОН: $E_k = 1939377,4 - 922377,4 = 1017000$ грн.

Показники економічної ефективності проекту вирощування гібриду кукурудзи СІ ФОТОН наведено у таблиці 3.8.

Таблиця 3.8 – Показники економічної доцільності вирощування гібриду кукурудзи СІ ФОТОН

Показники	Один. виміру	Значення показника
1. Запланована площа посіву	га	50,0
2. Максимальна врожайність кукурудзи до впровадження нового гібриду	ц/га	75,0
3. Планова врожайність гібриду кукурудзи СІ ФОТОН	ц/га	120,0
4. Плановий валовий збір зерна	ц	6000,0
5. Прогнозований чистий дохід від реалізації	тис. грн.	2712,0
6. Прибуток підприємства при використанні традиційних сортів кукурудзи на основі врахування прямих витрат	тис. грн.	922,4
7. Прибуток після впровадження вирощування гібриду кукурудзи СІ ФОТОН на основі врахування прямих витрат	тис. грн.	1939,4
8. Економічний ефект (п.7-п.6)	тис. грн.	1017,0

Аналізуючи наведені у табл. 3.8 дані, які характеризують економічну ефективність запропонованого управлінського рішення, робимо висновок про

економічну доцільність впровадження вирощування гібриду кукурудзи СІ ФОТОН досліджуваним підприємством.

3.3 Пропозиції щодо використання сучасних інформаційних технологій в операційній діяльності підприємства

На сьогоднішній день впровадження сучасних інформаційних технологій в операційній діяльності ТзОВ «Укрполь-2005» є об'єктивною необхідністю, що виступає вимогою задля досягнення інноваційного розвитку як протягом поточного періоду, так і на перспективу. Це також дозволить сформувати стійкі конкурентні переваги підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Успішна діяльність товариства «Укрполь-2005» визначається ефективністю реінжинірингу технологічних та виробничих процесів. Дієвим засобом забезпечення виконання завдань реінжинірингу виступає впровадження інтегрованих інформаційних технологій. Вважаємо, що використанням у діяльності досліджуваного підприємства CALS-технологій повністю відповідає сучасним запитам виробництва і має великі перспективи його застосування.

CALS-технології (англ. Continuous Acquisition and Lifecycle Support - безперервна інформаційна підтримка процесів життєвого циклу виробів) – є підходом до проектування та виробництва високотехнологічної, наукомісткої продукції. Їх зміст полягає у застосуванні інформаційних технологій і комп'ютерної техніки протягом всіх стадій життєвого циклу виробу.

Упровадження CALS-технологій може розглядатися ТзОВ «Укрполь-2005» у якості стратегічного напрямку зростання ефективності виробництва, що досягається за рахунок інформаційної інтеграції, а також подальшого використання отриманих даних у єдиному просторі, що формується між об'єктами і системами. Застосування цієї технології дає можливість оптимізувати затрати на виготовлення продукції і забезпечити зростання її якості.

CALS-технології дають можливість відчутно зменшити обсяг робіт, що виконуються на підприємстві. Зумовлено це тим, що при використанні даної

технології опис більшості вузлів систем, обладнання, машин реалізується у мережевих серверах у спеціальних уніфікованих форматах інформації. Усі вони є доступними для будь-якого користувача CALS-технологій. Це сприяє інтеграції агропромислових автоматизованих систем управління підприємством у єдину загальну багатофункціональну систему. До складу нормативної бази застосування CALS -технологій входять різноманітні міжнародні, а також національні стандарти, зокрема, ISO 10303 "Системи автоматизації виробництва та їх інтеграція". Складові нормативного забезпечення CALS-технологій показані на рис. 3.3.

CALS-системи виступають складовою основою загального управління якістю продукції (TQM), що вимагає встановлення нових стандартів і правил [30].

Серед переваг застосування CALS – технологій можна відмітити такі:

- розширення сфер діяльності підприємства;
- забезпечення стандартизації інформації, що надходить на різних стадіях виробництва, етапах життєвого циклу;
- скорочення витрат, підвищення ефективності бізнес-процесів за рахунок інформаційної інтеграції;
- зростання конкурентоспроможності продукції;
- збільшення прозорості, керованості бізнес-процесів;
- за рахунок покращення взаємної збалансованості ланок відбувається зниження витрат на бізнес-процеси;
- істотно зменшується частка технологічних втрат виробництва;
- забезпечується правильна інтерпретація сформованих баз даних;
- як наслідок врахування комплексу наявної інформації підвищується якість продукції та інші.

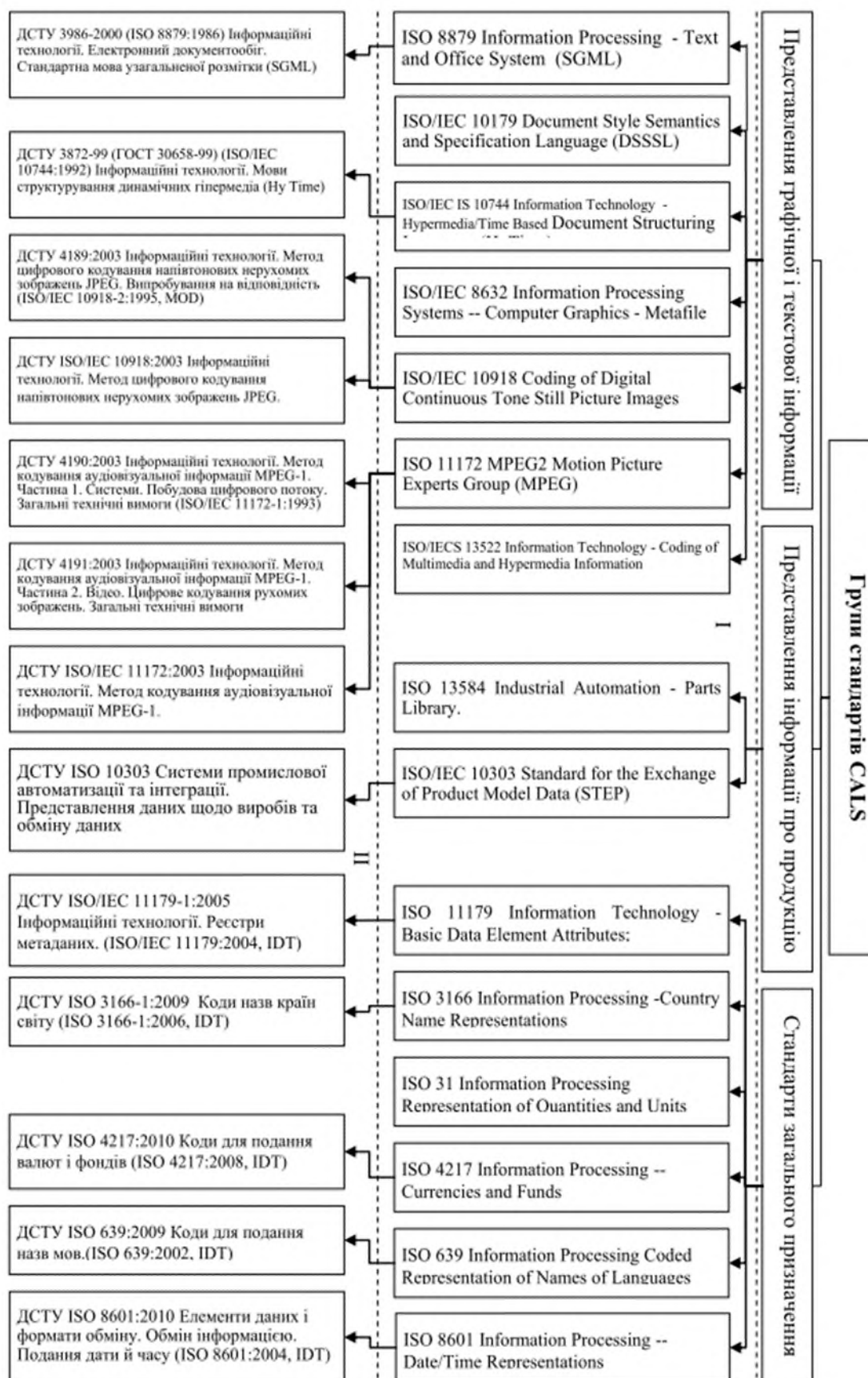

Рисунок 3.3 – Нормативне забезпечення CALS-технологій [30]

Прогнозовані капітальні витрати ТЗОВ «Укрполь-2005» на цілі впровадження інформаційних технологій при виготовленні аграрної продукції показано у таблиці 3.9.

Таблиця 3.9 - Прогнозовані капітальні витрати, необхідні для впровадження інформаційних технологій в операційній діяльності ТЗОВ «Укрполь-2005»

Вид витрат	Сума витрат, грн.
Комп'ютер	30 520
Монітор	8 350
Програмне забезпечення	82 670
Всього	121 540

Отже, величина планових капітальних витрат, що мають бути здійснені задля впровадження інформаційних технологій в операційній діяльності ТЗОВ «Укрполь-2005», становитиме 128597 грн.

Також знайдемо прогнозовані суми поточних витрат, що виникнуть у разі впровадження нових інформаційних технологій на підприємстві.

Таблиця 3.10 - Прогнозовані поточні витрати на впровадження інформаційних технологій на ТЗОВ «Укрполь-2005» на 2022 рік

Вид витрат	Сума витрат, тис. грн.
Оплата праці	144,0
Нарахування на заробітну плату	31,7
Амортизація	26,3
Електроенергія	1,8
Інші витрати	5,6
Всього	209,4

Тоді загальна сума капітальних і поточних витрат, які потрібно здійснити ТзОВ «Укрполь-2005» з ціллю впровадження інформаційних технологій, буде дорівнювати:

$$121,5 + 209,4 = 330,9 \text{ тис. грн.}$$

Проведемо розрахунок прогнозованого економічного ефекту, який буде одержаний після впровадження інформаційних технологій. Як свідчить світовий досвід, впровадження даної технології дає можливість одержати зниження рівня втрат на рівні на 25%. Це дасть можливість знизити втрати бройлера в кількості 3053 голів ($12212 \times 0,25$), а при середній чистій вазі м'яса, одержаного з одного бройлера – 3 кг, дозволить додатково отримати продукцію у чистій вазі в обсязі 9159 кг (3053×3).

Оскільки на даний час прибуток підприємства від реалізації 1 кг м'яса бройлера складає сорок гривень, то додатково отриманий прибуток від впровадження інформаційних технологій на досліджуваному підприємстві буде дорівнювати:

$$9159 \times 40 = 366,4 \text{ грн.}$$

Загальний економічний ефект, який планується отримати ТзОВ «Укрполь-2005» у результаті впровадження інформаційних технологій, можемо визначити так:

$$E = P - Z, \tag{3.4}$$

де P - результат від впровадження інформаційних технологій при виробництві м'яса бройлера, одержаний в результаті скорочення втрат птиці;

Z – витрати на впровадження інформаційних технологій на підприємстві.

Знайдемо суму річного економічного ефекту ТзОВ «Укрполь-2005»:

$$E = 366,4 - 330,9 = 35,5 \text{ тис. грн.}$$

З наведених вище розрахунків робимо висновок, що величина річного економічного ефекту ТзОВ «Укрполь-2005» від впровадження інформаційних технологій буде рівна 35,5 тис. грн.

Результати обчислень техніко-економічних результатів, що прогнозується одержати від впровадження інформаційних технологій на ТзОВ «Укрполь-2005», подано у табл. 3.11.

Таблиця 3.11 – Прогнозовані техніко-економічні результати від впровадження ТзОВ «Укрполь-2005» інформаційних технологій

Показник	Значення показника
Середньорічні втрати бройлерів, гол.	12212
Відсоток зменшення втрат, %	25
Скорочення втрат бройлера, гол.	3053
Середня чиста вага м'яса бройлера, кг	3,0
Прогнозована додатково отримана продукція у чистій вазі, кг	9159
Ціна реалізації м'яса бройлера для підприємства, грн./кг	60,0
Прибуток підприємства від реалізації 1 кг м'яса, грн.	40,0
Додатково отриманий прибуток від впровадження CALS-технологій, тис. грн.	366,4
Сума загальних витрат на реалізацію проєкту, тис. грн.	330,9
Річний економічний ефект, тисяч гривень	35,5

Завдяки впровадженню CALS-технологій в операційній діяльності ТзОВ «Укрполь-2005» формується можливість працювати разом різним складовим інформаційної системи підприємства. Автоматизація технологічних процесів, виробництв, що основана на застосуванні інформаційних технологій, є одним із перспективних засобів зростання агропромислового виробництва ТзОВ «Укрполь-2005». Завдяки цьому формуються передумови випуску конкурентоздатної, високоякісної продукції, зниження рівня та обсягів втрат продукції, забезпечення просування продукції на зовнішній та внутрішній ринки.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1 Організація охорони праці на ТзОВ «Укрполь-2005»

Актуальність забезпечення проведення ефективних заходів з охорони праці на ТзОВ «Укрполь-2005» визначається тим, що покращення умов та охорони праці є одним з важливих напрямків підвищення матеріального та культурного рівня життя працівників, а це, у свою чергу, сприяє зростанню якості та продуктивності їх праці, підвищенню соціально-економічних показників виробництва, зменшенню коштів на витрати від травматизму, професійних захворювань і аварій. Також відповідно до ст. 3 Конституції України і Закону “Про охорону праці” основним принципом державної політики є пріоритет життя і здоров’я робітників відносно будь-яких результатів виробничої діяльності.

На ТзОВ «Укрполь-2005» управління охороною праці, у тому числі підготовка управлінських рішень та контроль за їх реалізацією здійснюється відповідальною особою з охорони праці, підпорядкованою безпосередньо керівникові підприємства. На нього покладено виконання таких функцій:

- розробка цілісної ефективної програми охорони праці на підприємстві;
- оперативно-методичне керівництво охороною праці на підприємстві;
- розробка заходів для досягнення нормативів охорони і гігієни праці;
- проведення ввідного інструктажу та контроль за проведенням інструктажів на виробництві;
- забезпечення робітників необхідними інструкціями і нормативними документами з питань охорони праці;
- облік і аналіз нещасних випадків, професійних захворювань, аварій

і підготовка статистичних звітів з питань охорони праці;

- розробка поточних і перспективних планів, проведення конкурсів-оглядів з питань охорони праці;

- підвищення кваліфікації і перевірка знань з охорони праці.

Спеціаліст з охорони праці на ТзОВ «Укрполь-2005» має право: видавати керівникам структурних підрозділів підприємств обов'язкові для виконання приписи по усуненню наявних недоліків; одержувати необхідні відомості, документацію та пояснення з питань охорони праці; вимагати відсторонення від роботи осіб, які не пройшли медичного огляду, навчання, інструктажу, перевірки знань і не мають допуску до відповідної роботи; зупиняти роботу виробництв, діляниць, машин, механізмів, устаткування у разі порушень, які створюють загрозу життю або здоров'ю працюючих; надсилати керівникові підприємства подання про притягнення до відповідальності посадових осіб та інших працівників, які порушують вимоги охорони праці.

На ТзОВ «Укрполь-2005» для забезпечення ефективного функціонування виробництва за участю спеціаліста з охорони праці виконуються такі види робіт:

- розробляються перспективні, поточні (річні) та оперативні (квартальні, місячні) плани по створенню безпечних та нешкідливих умов праці, комплексні заходи по досягненню встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничої санітарії, а також положення, інструкції та інші нормативні акти про охорону праці, діючих у межах підприємства;

- здійснюється атестація робочих місць за умовами праці;

- складається розділ “Охорона праці” колективного договору;

- проводяться навчання, інструктажі та перевірка знань з охорони праці;

- організуються проходження попереднього та періодичних медичних оглядів працівників певних категорій, а також забезпечення працівників певних категорій, а також забезпечення працівників засобами індивідуального захисту, лікувально-профілактичним харчуванням, молоком або рівноцінними харчовими продуктами, миючими та знешкоджуючими засобами.

Трудовий колектив ТзОВ «Укрполь-2005» на загальних зборах затверджує Положення про комісію з питань охорони праці підприємства. До складу цієї комісії від власника включаються спеціаліст з охорони праці, фахівці виробничої, юридичної та інших служб, від трудового колективу – працівники основних професій, уповноважені з питань охорони праці, представники профспілкової організації. Основним завданням комісії є захист прав та інтересів працівників у сфері охорони праці, підготовка рекомендацій власнику та працівникам щодо охорони профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань, узгодження позицій сторін у вирішенні практичних питань охорони праці, вироблення пропозицій щодо включення до колективного договору окремих питань з охорони праці та використання коштів фонду охорони праці підприємства.

На ТзОВ «Укрполь-2005» згідно зі ст. 18 Закону України “Про охорону праці” усі працівники при прийнятті на роботу й у процесі роботи проходять на підприємстві інструктажі (навчання) з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим у разі нещасних випадків, з правил поведінки в аварійній ситуації.

Зокрема, на ТзОВ «Укрполь-2005» здійснюються організаційні та технічні заходи електробезпеки. Серед організаційних заходів використовуються наступні:

- допуск до роботи на електроустановках осіб не молодше 18 років, які мають відповідне посвідчення, пройшли інструктаж і медичний огляд;
- призначення осіб, які відповідають за організацію та проведення робіт на електроустановках, електромережах;
- встановлення знаків безпеки та захисних огорож біля струмовідних частин;
- заборона використання відкритих джерел вогню біля газових об'єктів;
- огороження робочих місць та вивішування плакатів безпеки;
- виконання робіт за нарядом не менше ніж двома працівниками із

застосуванням електрозахисних засобів,

- використання механізмів і пристосувань при проведенні робіт на струмовідних частинах та поблизу них тощо.

Технічні засоби захисту — це пристрої, що служать для захисту людини від ураження електричним струмом. До них належать ізоляція струмопровідних частин; недоступність для випадкового дотику до струмовідного устаткування; захисне заземлення; занулення; захисне відключення; захисне розділення електромережі; мала напруга; сигналізація про небезпеку дотику; електрозахисні засоби.

Стан ізоляції струмопровідних частин повинен відповідати Правилам використання електроустановок. Цими Правилами передбачене періодичне випробування ізоляції (2 рази на рік у приміщеннях зі складними умовами, підвищеною вологістю і 1 раз на рік у приміщеннях з нормальним середовищем). Ізоляція створює великій опір, який перешкоджає протіканню через неї струму.

При роботі в приміщеннях ТзОВ «Укрполь-2005» без підвищеної небезпеки напруга електроприладів повинна бути не більше 220 В. При роботі в приміщеннях у підвищеною небезпекою і за межами приміщень напруга електроприладів повинна бути не більше 36 В. В особливих умовах дозволяється використовувати електроприлади напругою до 220 В, але при наявності захисного відключення або надійного заземлення корпусу з використанням захисних засобів (діелектричні рукавички, килимки, калоші). Занулення застосовують у трифазних 4-х провідникових мережах напругою джерела живлення до 1000 В з глухозаземленою нейтраллю. Це мережі напругою 660/380; 380/220 і 220/127 В. Відповідно до ПУЕ, занулення корпусів електроустаткування використовується в тих випадках, що й захисне заземлення. Слід відмітити, що одночасне заземлення та занулення корпусів електроустановок значно підвищує їх електробезпеку. Електрозахисні засоби використовують з метою попередження дії електричного струму, електричної дуги та електромагнітного поля на лю-

дей, які працюють з електроустановками; вони поділяються на ізолюючі, огорожувальні та запобіжні.

Отже, проведення різноманітних заходів з охорони праці і техніки безпеки на ТзОВ «Укрполь-2005» ставить за мету зниження рівня професійних захворювань та виробничого травматизму.

4.2 Дослідження стійкості роботи ТзОВ «Укрполь-2005» в надзвичайних ситуаціях

Стійкість роботи ТзОВ «Укрполь-2005» - це його спроможність в умовах надзвичайної ситуації надавати послуги в запланованому обсязі та номенклатурі, а при отриманні середніх руйнувань або порушенні зв'язків з кооперації та поставок відновлювати виробничу діяльність у мінімальні терміни.

Стійкість роботи ТзОВ «Укрполь-2005» в умовах надзвичайних ситуацій залежить від наступних факторів:

- надійності захисту робітників та службовців;
- спроможності інженерно-технічного комплексу об'єкта протистояти у визначеному ступеню уражуючих факторів стихійного лиха, аварій, катастроф та сучасних видів зброї;
- захищеності підприємства від вторинних уражуючих факторів (пожеж, вибухів, зараження отруйними речовинами);
- надійності системи забезпечення об'єкта всім необхідним для виробництва сировиною, паливом, комплектуючими вузлами і деталями, електроенергією, газом та іншим);
- стійкості та безперервності управління виробництвом та заходами цивільної оборони;
- підготовленості підприємства до ведення рятувальних та інших невідкладних робіт до поновлення порушеного виробництва.

Шляхами підвищення стійкості роботи ТзОВ «Укрполь-2005» в умовах надзвичайних ситуацій є:

- забезпечення надійного захисту робітників та службовців від уражуючих факторів сучасної зброї, аварій, катастроф і стихійного лиха;
- захист основних виробничих фондів від уражуючих факторів, у тому числі вторинних, які виникають внаслідок надзвичайних ситуацій;
- стійке забезпечення всім необхідним для випуску запланованої продукції та надання послуг;
- підготовка до відновлення порушеного виробничого процесу;
- підвищення надійності та оперативності управління виробництвом та заходами цивільної оборони.

Захист працівників ТзОВ «Укрполь-2005» може досягатися чотирма основними способами:

- укриття людей у захисних спорудах;
- проведення евакозаходів;
- забезпечення радіаційно-хімічного захисту;
- медичний і біологічний захист.

Захист виробничих фондів полягає у підвищенні протидії будинків, споруд і конструкції об'єкта до уражуючих факторів та захисті технологічного обладнання, верстатів, систем, комунікацій та інших засобів, що формують основу виробничого процесу.

Велику роль у підвищенні стійкості роботи ТзОВ «Укрполь-2005» має створення надійних систем електро-, водо- та теплозабезпечення, стійкість яких у свою чергу досягається шляхом:

- а) підвищення стійкості електрозабезпечення:
 - розподіл схеми електромереж на незалежно працюючі частини;
 - закільцювання електромереж та підключення їх до декількох джерел енергозабезпечення;
 - створення резерву дизельних електростанцій;
- б) підвищення стійкості систем водопостачання:
 - водопостачання від двох незалежних джерел, одне з яких підземне;
 - захист вододжерел та резервуарів чистої води;

- створення обвідних (байпасних) ліній навколо водонапірних веж;
- в) підвищення стійкості систем газо-, тепло- та паливозабезпечення:
 - розподільні газопроводи робляться підземними та передбачається їх кільцювання;
 - газорозподільні станції та опорні пункти обвідних газопроводів передбачаються в підземному варіанті;
 - встановлюються в основних вузлових точках систем газозабезпечення автоматичні вимикаючі пристрої, які спрацьовують при аваріях.

Підвищення протипожежної стійкості ТзОВ «Укрполь-2005» досягається:

- максимальним скороченням запасів паливо- та вибухонебезпечних речовин;
- проведенням профілактичних протипожежних заходів;
- підготовкою сил і засобів пожежогасіння.

Для підвищення стійкості системи матеріально-технічного постачання на ТзОВ «Укрполь-2005» створюються запаси сировини, палива, комплектуючих вузлів і деталей, обладнання, які дозволяють продовжувати роботу на випадок дезорганізації постачання.

Стійкість системи управління ТзОВ «Укрполь-2005» залежить від:

- підготовки пунктів управління (захищених);
- забезпечення засобами зв'язку;
- використання автоматизованих систем управління.

З метою прискореного (негайного) відновлення порушеного виробництва на підприємстві може проводитися:

- розроблення необхідної технічної та технологічної документації;
- створення запасів матеріальних засобів для відновлювальних робіт і засобів для їх проведення;
- визначення вірогідної черговості робіт з відновлення виробництва урахуванням наявних ресурсів та місцевих умов.

Крім того, на стійкість роботи підприємства буде впливати наявність підготовленої робочої сили.

Підвищення надійності та оперативності управління виробництвом ТзОВ «Укрполь-2005» досягається за рахунок:

- створення на об'єкті стійкої системи зв'язку;
- високої підготовки керівного складу;
- своєчасного прийняття правильних рішень та постановка завдань підлеглим відповідності до обстановки, що склалася.

Як бачимо, підвищення стійкості роботи ТзОВ «Укрполь-2005» досягається завчасним проведенням цілого комплексу інженерно-технічних, технологічних та організаційних заходів, які спрямовані на максимальне зниження дії уражуючих факторів та створення умов для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Серед можна наступні.

Інженерно-технічні заходи — це комплекс робіт, що забезпечує підвищення стійкості виробничих будинків і споруд, обладнання, комунально-енергетичних систем підприємства.

Технологічні заходи забезпечують підвищення стійкості роботи солодового заводу шляхом зміни технологічного процесу, що сприяє спрощенню надання послуг та усуває можливість виникнення вторинних уражуючих факторів.

Організаційні заходи передбачають розроблення і планування дій керівного, командно-начальницького складу штабу, служб і формувань ЦО ТзОВ «Укрполь-2005» при захисті робітників і службовців, проведення рятувальних та інших невідкладних робіт щодо відновлення виробництва.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

ТзОВ «Укрполь-2005» є потужною, порівняно молодого агропромисловою компанією, що розміщена на території Тернопільської області, яка відноситься до передових підприємств у сфері виробництва птахівницької продукції, яка відзначається високим рівнем якості продукції.

Чистий дохід ТзОВ «Укрполь-2005», одержаний в результаті реалізації продукції, товарів, робіт та послуг, у 2018-2020 роках стабільно збільшувався. Так, у 2019 р. порівняно з 2018 р. його приріст становив 7704,1 тис. грн., або 3,2%, а у 2020 році - 6983,0 тис. грн., що становить 22,2% від рівня попереднього року. Аналогічно до значень чистого доходу зростало значення собівартості реалізованої продукції. Так, абсолютний приріст даного показника у 2019 році становив 28950,2 тис. грн., а відносний – 7,0%, а у 2020 році – 17,4%. Значення фінансового результату до оподаткування та чистого збитку збігалися у досліджуваного періоді. У 2018 році воно становило -7560,3 тис. грн. У наступному році сума чистого збитку зменшилася на 4903,7 тис. грн., або на 64,9%, а у 2020 році – ще на 1719,1 тис. грн., або на 64,7%. Загалом з 2018 по 2020 роки чистий збиток зменшився приблизно у 8,1 рази.

Основне місце у складі діяльності ТзОВ «Укрполь-2005» належить зерно-промислового комплексу. Він включає галузі, які здійснюють виробництво, заготівлю та переробку зернових культур. До основних посівних культур даного господарства відносяться пшениця, кукурудза, соя.

Урожайність пшениці ярої ТзОВ «Укрполь-2005» у 2018-2020 роках відзначалась тенденцією до спаду. Загалом зниження даного показника за вказаний період складала 4,6%. Що стосується урожайності кукурудзи на зерно, то у 2019 році порівняно з 2018 роком вона зросла на 6 ц/га, або 8,7%.

А у 2020 році урожайність даної культури знизилася на 23,5 ц/га, або на 31,5%. Таке падіння врожайності було викликано природно-кліматичними факторами і загалом відповідає тим змінам урожайності, що були характерні для сільськогосподарських підприємств в Україні загалом.

У 2020 році відбулося збільшення показника фондівдачі основних виробничих фондів товариства та зменшення показника фондомісткості, що є

позитивним явищем. Показники рентабельності товариства зростали, хоча протягом усього досліджуваного періоду внаслідок збитковості діяльності вони були від'ємними. Отже, ефективність діяльності ТзОВ «Укрполь-2005» мала позитивну тенденцію. На даний час підприємство стоїть перед завданням подолання збитковості і виходу на прибутковий рівень.

З метою здійснення переробки кінцевої продукції бройлерного виробництва ТзОВ «Укрполь-2005» та зростання його прибутку пропонуємо налагодити на підприємстві виготовлення курячих паштетів. Загальні прогнозовані витрати на закупівлю обладнання, необхідного для впровадження виробництва курячих паштетів на ТзОВ «Укрполь-2005», складатимуть 556,8 тис. грн. Чиста теперішня вартість та індекс прибутковості проекту впровадження виробництва даного проекту є додатними, а дисконтований термін окупності становить 2 роки і 4 місяці, що є прийнятним. Отже, показники економічної ефективності засвідчують доцільність виробництва курячих паштетів ТзОВ «Укрполь-2005».

Задля покращення результатів управління операційною діяльністю ТзОВ «Укрполь-2005», зростання ефективності виробничого процесу доцільно здійснювати заходи щодо підвищення урожайності сільськогосподарських культур, які вирощуються даним підприємством. З цією метою пропонуємо впровадити вирощування нового гібриду кукурудзи СІ ФОТОН, який характеризується високою врожайністю. Економічний ефект від даної пропозиції буде обчислюватися як різниця прибутку, обчисленому на основі врахування прямих затрат після і до впровадження вирощування гібриду кукурудзи СІ ФОТОН і становитиме 1017,0 тис. грн.

Успішна діяльність досліджуваного підприємства значною мірою залежить від реінжинірингу проектно-технологічних і виробничих процесів. Перспективним засобом виконання завдань реінжинірингу є впровадження інтегрованих інформаційних технологій, а саме: CALS-технологій. Цей напрямок розвитку повністю відповідає сучасним запитам виробництва. Сума річного економічного ефекту ТзОВ «Укрполь-2005» від впровадження даної інформаційної технології становитиме 35,5 тис. грн.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Капінос Г. І., Бабій І. В. Операційний менеджмент. К.: Центр учбової літератури. 2013. 352 с. URL: https://pidru4niki.com/1554042253489/operatsiyuniy_menedzhment
2. Лопатенко Л. О. Операційний менеджмент: Конспект лекцій. К. : МАУП, 2007. 128 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/p08_23.pdf
3. Гэлловэй Л. Операционный менеджмент. СПб: Питер, 2001. 320 с.
4. Василенко В. О., Ткаченко Т.І. Виробничий (операційний) менеджмент: Навчальний посібник. За редакцією В. О. Василенка. Київ: ЦУЛ, 2003. 532 с.
5. Яременко О.Л., Сумец А. М. Операционный менеджмент: учебник. Харьков, ФОЛІО, 2002. 114 с.
6. Онищенко В. О., Редкін О. В., Старовірець А. С., Чевгарова В. Я. Організація виробництва. К. : Лібра, 2003. 336 с.
7. Белінський П. І. Менеджмент виробництва та операцій. К.: ЦУЛ, 2006. 684 с.
8. Идельманов С. В., Идельманов А. С., Лобов С. В. Операционный менеджмент. М. : ИНФРА, 2005. 337 с.
9. Омеляненко Т.В., Осокіна А.В. Операційний менеджмент: презентаційний курс : навч. посібник. К. : КНЕУ, 2016. 197 с.
10. Ратушняк О. Г. Операційний менеджмент. Частина 1 : навчальний посібник. Вінниця, ВНТУ, 2015. 99 с.
11. Хорунжак Н.М., Портоварас Т.Р. Аналіз операційних витрат: джерела та методи. Інноваційна економіка. № 7-8. 2019 (81). URL : <http://inneco.org/index.php/inneco.ua/article/view/195>
12. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат / Пер. з нім. під кер. М. Г. Герещак. Київ : Таксон, 2000. 520 с.
13. Фокін О. К. Оцінка стану витрат великих промислових підприємств як об'єкта управління та економічного аналізу. *Вісник ЖДТУ*. 2019. № 1(87). С. 117-127.

14. Чичуліна К. В., Чапча І. О. Формування оптимальної системи управління витратами підприємства (на прикладі ПРАТ «Полтавський машинобудівний завод»). *Ефективна економіка*. 2019. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6835>
15. Абрамова О. В. Аналіз витрат операційної діяльності підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ : ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», 2015. 20 с.
16. Гриненко В.В., Браташ М.А. Конспект лекцій з дисципліни «Менеджмент та адміністрування (Операційний менеджмент). Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 130 с. URL: <https://core.ac.uk/download/78066342.pdf>
17. Саричев Д. О. Управління ефективністю операційної діяльності підприємства. Стратегія економічного розвитку України. 2012. № 30. С. 136-143.
18. Ситник Г. В., Архіпов Н. М. Система управління ефективністю операційної діяльності підприємства. *Проблеми економіки*. 2018. № 1 (35). с. 223-230. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-1_0-pages-223_230.pdf
19. Абрамова О. В. Аналіз витрат операційної діяльності підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ : ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», 2015. 20 с.
20. Адирова Т. І. Проблеми управління витратами на матеріальне забезпечення та шляхи їх подолання на виробничому підприємстві. *Економіка та держава*. 2012. № 12. С. 71-73.
21. Рекова Н.Ю. Операційний менеджмент: Навчально-методичний посібник.- 2-го вид., доп. і переробл.: Донецьк: ДонДУ, 2005. 171 с.
22. Олексюк О. І. Економіка результативності діяльності підприємства: монографія. Міністерство освіти і науки України, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». К.: КНЕУ, 2008. 362 с.

23. Хейне П. Экономический образ мышления: учебник. Катаксия, 1997. 704с.
24. Синк Д. С. Управление производительностью: планирование, измерение и оценка, контроль и повышение: Пер. с англ. М.: Прогресс, 1989. 528 с.
25. Покропивний С. Ф. , Колот В.М. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність: навч. посіб. К.: КНЕУ, 1998. 352 с.
26. Кузьомко В. М. Управління ефективністю (результативністю) потенціалу підприємства: [конспект лекцій]. К.: КНЕУ, 2011. 21 с.
27. Гетьман О. О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. 2-ге вид. К.: Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
28. Добрянська Н. А. Організаційно-економічні засади підвищення ефективності виробництва в м'ясопродуктовому підкомплексі АПК регіону: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук 08.00.03 - «Економіка та управління національним господарством» Миколаїв: МДАУ, 2008. 20 с.
29. Кіндратська Г.І. Основи стратегічного менеджменту: Навч посібник. – Вид. 2-ге, стер. – Львів: КІНПАТРИ ЛТД, 2003. – 264 с.
30. Гонсьор Оксана. Впровадження calс-технологій в системи управління якістю на підприємствах агропромислового комплексу. URL: <https://science.lpnu.ua/samc/all-volumes-and-issues/volume-753-2013/vprovadzheniya-cals-tehnologiy-v-sistemi-upravlinnya>
31. Мартинюк В. А. Методи покращення системи виробничого менеджменту на підприємстві. URL: <http://intkonf.org/martinyuk-v-a-todi-pokraschennya-sistemi-virobnichogo-menedzhmenta-na-pidpriemstvi/>
32. Бойчик І.М. Економіка підприємства. Навчальний посібник. К.: Атіка, 2002. 480с.
33. Крайник О.С., Барвінська Є.С. Економіка підприємства: Навч. посібник. – Львів: НУ «Львівська політехніка». 2015. 296 с.
34. Валуев С.А., Игнатьева А.В. Организационный менеджмент. М., 2013. 532 с.

35. Рекова Н.Ю. Операційний менеджмент: Навчально-методичний посібник. - 2-го вид., доп. і переробл.: Донецьк: ДонДУ, 2005. 171 с.
36. Кіндратська Г.І. Основи стратегічного менеджменту: Навч посібник. – Вид. 2-ге, стер. – Львів: КІНПАТРИ ЛТД, 2003. 264 с.
37. Савельєв Є.В. Менеджмент організацій. URL: http://bookvk.com/book_menedzhment-organizacij_721/.

ДОДАТКИ

Баланс ТзОВ «Укрполь-2005» станом 31.12.2019 р.

Актив			
Необоротні активи	Код	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.
1	2	3	4
Незавершені капітальні інвестиції	1005	4210,1	4227,5
Основні засоби	1010	9860,4	11875,5
первісна вартість	1011	12540,9	15382,4
знос	1012	2680,5	3506,9
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього	1095	14070,5	16 103,0
Оборотні активи	Код	На початок року, тис.грн.	На початок року, тис.грн.
Запаси	1100	19330,2	15396,3
у тому числі готова продукція	1103	0	-
Поточні біологічні активи	1110	2981,8	4077,2
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	695,0	2607,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	5160,5	2862,3
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	0	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	687,0	70,3
Витрати майбутніх періодів	1170	0	-
Інші оборотні активи	1190	0	276,5
Усього	1195	28854,5	25290,4
Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	-
Фінансово-майновий стан	1300	42925,0	41393,4
Пасив			
Власний капітал	Код	На початок року, тис. грн.	На початок року, тис.грн.
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100 000	100 000
Додатковий капітал	1410	54,4	54,4
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-14300,0	-17838,6

Продовження додатку А

1	2	3	4
Неоплачений капітал	1425	52871,8	50852,7
Усього	1495	32882,6	31363,1
Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
Поточні зобов'язання	Код	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	9613,5	8895,6
розрахунками з бюджетом	1620	11	31,8
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	32,9	51,4
Доходи майбутніх періодів	1665	331	284,5
Інші поточні зобов'язання	1690	54,0	767
Усього	1695	10042,4	10030,3
Фінансово-майновий стан	1900	42925,0	41393,4

Баланс ТзОВ «Укрполь-2005» станом 31.12.2020 р.

Актив			
Необоротні активи	Код	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.
1	2	3	4
Незавершені капітальні інвестиції	1005	4227.5	4771.3
Основні засоби	1010	11875.5	12906.4
первісна вартість	1011	15382.4	17454.1
знос	1012	3506.9	4547.7
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього	1095	16 103	17677.7
Оборотні активи	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Запаси	1100	15396.3	16224.8
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	4077.2	6634.3
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	2607.8	4687.3
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	2862.3	3023.2
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	70.3	289.9
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	276.5	561.2
Усього	1195	25290.4	31420.7
Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Фінансово-майновий стан	1300	41393.4	49098.4
Пасив			
Власний капітал	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100 000	100 000

Продовження додатку Б

1	2	3	4
Додатковий капітал	1410	54.4	54.4
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-17838.6	-18776.1
Неоплачений капітал	1425	50852.7	45210.3
Усього	1495	31363.1	36 068
Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
Поточні зобов'язання	Код	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роб оти, послуги	1615	8895,6	12312,3
розрахунками з бюджетом	1620	31,8	80,6
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	51.4	68.6
Доходи майбутніх періодів	1665	284.5	250.5
Інші поточні зобов'язання	1690	767	318.4
Усього	1695	10030.3	13030.4
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Фінансово-майновий стан	1900	41393.4	49098.4

Звіт про фінансові результати ТЗОВ «Укрполь-2005» за 2020 рік

Стаття	Код	За поточний рік, тис. грн.	За попередній рік, тис. грн.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	38427.4	31444.4
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи	2280	38427.4	31444.4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	36369.8	30986.3
Інші операційні витрати	2180	2995.1	3114.7
Інші витрати	2270	-	-
Разом витрати	2285	39364.9	34 101
Фінансовий результат до оподаткування	2290	-937.5	-2656.6
Податок на прибуток	2300	-	-
Чистий прибуток (збиток)	2350	-937.5	-2656.6